REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următórele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner., Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o serie garmond pe o colónă 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seriă 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Numér de Duminecă 48.)

„GAZETA“ iese în fie-care di
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe șese luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șése luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brasov
Administrațiunea, Piața mare, Têrgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe șése luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 262.—Anul LXVII. Brașov, Vinerĭ 26 Noemvrie (9 Decemvrie). 1904.

Protestarea Sașilor.

(*a*) Dumineca trecută la órele 3 după amiadĭ cete-cete de Sașĭ se îndreptau pe Strada Lungă înspre șcóla evangelică din Brașovul-vechiŭ.

Aicĭ era convocată adunarea alegĕtorilor din țéra Bârsei, spre a protesta împotriva proiectului de lege al lui Berzeviczy.

Situația politică a Sașilor își are particularitățile sale, carĭ pe mulțĭ îi lasă în nedumerire mai ales în timpul din urmă.

Deputații Sașilor, cari eșiseră din partidul guvernului pe timpul lui Banffy, când acesta adusese legea pentru maghiarisarea numelor de localități, — îndată ce a venit Tisza la putere au întrat érăși în partidul guvernamental, fără sĕ fi întrebat pe alegĕtori, décă consimt cu acest pas al lor.

Numai după aceea ivindu-se glasuri în publicitate din partea alegĕtorilor sașĭ, s'au convocat adunări, cari au declarat apoi ulterior, că se învoiesc și ei, ca deputații lor sĕ facă parte din partidul guvernamental.

Declarația acésta ulterióră n'a fost însĕ adusă fără discuție. S'au aflat mai mulțĭ bărbațĭ printre Sașĭ, carĭ n'au fost de părere, că e bine sĕ între deputații lor în partidul lui Tisza. Ne aducem aminte fórte bine, că la adunarea ținută anul trecut în aceeașĭ sală din Brașovul-vechiŭ, s'au ridicat mai multe glasurĭ, carĭ au dis, că e un joc nevrednic din partea acestor deputațĭ, sĕ ésă și sĕ între în partidul de la putere. Și décă între acuma, pe ce basă și pe ce garanție între? Ce se va întêmpla, décă peste cât-va timp va veni și Tisza cu vr'un proiect de lege asupritor? Deputații sĕ iésă éră din acest partid?

N'a trecut bine anul și étă, că rĕspunsul la întrebările de mai sus il avem. Tisza s'a presentat și el cu un proiect de lege mai asupritor chiar și decât al lui Banffy...

Și alegĕtorii sașĭ s'au adunat érăși din tótă țéra Bârsei în sala cea mare din Brașovul-vechiŭ. Pe fețele lor era tipărită îngrijirea și mâhnirea, căcĭ ceea-ce prevĕduseră unii înainte cu un an, s'a întêmplat.

S'au pronunțat la acéstă adunare 13 discursurĭ, vorbind 5 păstorĭ sufletescĭ, un doctor, doi advocațĭ, doi fabricanțĭ și un țĕran. Toțĭ și-au esprimat durerea față cu mĕsurile asupritóre. Unul dintre fabricanțĭ, ales de curênd deputat, a spus, că vĕdênd proiectul lui Berzeviczy, a dis numai decât „noi n'avem ce căuta aicĭ în dietă“ și pentru prima óră în viĕță a priceput pasivitatea Românilor.

Alegĕtorii sașĭ din țéra Bârsei au votat și o resoluțiune, în care protestéză contra proiectului lui Berzeviczy și însărcinéză pe deputații lor, ca sĕ caute a împedeca pe cât vor pute, ca proiectul sĕ nu devină lege, orĭ décă totușĭ va deveni lege, sĕ se îndulcéscă mĕsurile mai aspre.

Un singur glas s'a ridicat, cerênd sĕ se declare, că în cas décă proiectul ar deveni lege, cei 14 deputațĭ sașĭ sĕ părăséscă partidul lui Tisza. Glasul acesta a fost al predicatorului Scherg. El n'a n'a fost ascultat însĕ, căcĭ imediat s'au sculat câțĭ-va oratorĭ, carĭ l'au combătut, și d-l Scherg la mai multe rugăminte și-a retras propunerea.

Adunarea a fost liniștită, discuțiunile fără patimă. O singură patimă s'ar pute releva numai, care făcea nota dominantă în tóte cuvêntările: dragostea nemărginită față cu comóra moștenită de la străbunĭ, limba și cultura națională.

Er d-l Scherg a dat dovadă de o extremă abnegație, când pentru a nu tulbura unanimitatea și-a retras propunerea.

Décă însĕ unanimitatea acésta va fi de folos, însușĭ Scherg o trage la îndoială, când supunêndu-se majorității declară, că prin asemenea voturĭ politica săséscă a ajuns pe povîrniș.

Revistă politică.

Brașov, 25 Noemvrie.

Taberele politice unguresci s'au rĕsboit și în decursul acestei sĕptĕmânĭ. S'au ținut mulțime de *adunări poporale* în orașele din provincie, cele mai multe puse la cale de partidele din oposiție, în carĭ s'a protestat împotriva guvernului. S'au ținut și câte-va adunări aranjate de guvernamentalĭ pentru a lua posițiune favorabilă guvernului. Seria acestor adunări nu s'a încheiat încă. Pe diua de adĭ oposiționalii au convocat întrunirĭ de protestare în vr'o 30 de orașe, ér pe diua de Duminecă altele, între carĭ una la Pojun, la care se va presenta contele Apponyi alăturĭ de Francisc Kossuth. Tot pe Duminecă e proiectată o mare adunare a guvernamentalilor în Têrgu-Mureșului, la care se va presenta, probabil, și ministrul-președinte Tisza, ca sĕ țină o vorbire de apĕrare a politicei sale.

*

Intr'aceea foile din Budapesta vestesc, că *nóua sesiune a dietei se va deschide la 13 Decemvrie* st. n. Incă de pe acum se svonesce, că nóua sesiune va fi una din cele mai turbulente, deóre-ce oposiția va face us de tóte armele ce-i stau la îndemână pentru a zădărnici acțiunea guvernului. Deputații din oposiție, carĭ vor cere cuvênt înainte de ordinea de di pe basa vechiului regulament, vor fi oprițĭ sĕ vorbéscă, ba vor fi eschișĭ chiar din ședință, décă nu se vor ogoi. Scenele scandalóse se vor ține lanț. Tisza însĕ nu va ceda. In mijlocul scandalelor el își va vota indemnitatea budgetară pe primele trei lunĭ ale anului viitor, apoi ér va amâna dieta până la mijlocul lunei Ianuarie. Se va deschide apoi a cincea sesiune și în 4—5 ședințe guvernul își va vota proiectul de budget pe 1905, contingentul de recruțĭ și provisoriul comercial — după care dieta va fi din nou amânată pe timp de două lunĭ. După espirarea acestui termin, ar fi sĕ se disolve camera și în Aprilie ar urma alegerĭ dietale nóuĕ.

*

Nu mai puțin strălucit merg lucrurile în *Austria*, unde situațiunea parlamentară e aprópe așa de încurcată ca și în Ungaria. Partidul Cehilor tinerĭ a declarat, că nu va vota guvernului decât credite mai micĭ. Germanii însĕ sunt gata a vota credite mai marĭ, însĕ cer în schimb concesiunĭ și favorurĭ pentru ei. Intr'o ast-fel de situațiune sesiunea parlamentului se va sfîrși și de astă-dată fără de nicĭ un resultat și se crede, că încă în sĕptĕmâna aceasta parlamentul austriac va fi amânat.

*

In *Serbia* a isbucnit dilele trecute *criză ministerială*. Intreg guvernul și-a dat demisiunea. Regele a însărcinat pe *Gruici* cu formarea unui nou cabinet, dér n'a ajuns la nicĭ un resultat, de óre-ce nicĭ unul din bărbațiĭ mai distinșĭ politicĭ, nu vréu sĕ facă parte din cabinet până când scupștina nu va fi disolvată.

*

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Pe scările Tribunalului.

De Emanoil Părăianu.

De cât o judecată dréptă
Mai bine o pace strâmbă.

Nicolae Rădĕcină și Dinu Munteanu, bĕtrâniĭ fruntașĭ ai satului și prietinĭ fără păreche altă dată, trențerosĭ și înghețațĭ așteptau la scările tribunalului ceasul judecățiĭ. — Și de câte orĭ se întîmpla sĕ'șĭ arunce ochii unul la altul, li se învinețea fața de mânie și de ură, de ai fi jurat că acești ómenĭ n'au fost prietinĭ nicĭ odată.

Și cu tóte acestea copilărise împreună, li se încovoiase spinările, ducênd sarcinile iobăgiei și prin munca lor îmbogăcise mulțĭ boerĭ și arendașĭ.

Nu e vorbă, își agonisiseră și ei ceva a bătrânețe. Erau ómenĭ cu vadă în sat, șĭ măritaseră fetele, își însuraseră băețiĭ u dare de mână și rĕmaseră la bĕtrâneţe n casele lor vechĭ și curate, fără sĕ-ĭ pice icătura și fără sĕ-ĭ afume fumul.

Părinții lor fuseseră Pandurĭ de ai lui 'udor și ei, în flórea tinereței, ostașĭ de ai lui Magheru. Îi era drag satului de ei! Nicĭ odată nu-ĭ vĕduse certându-se; frațĭ sĕ fi fost și nu s'ar fi iubit cum se iubeau ei. Și apoi cine erau mai înțelepțĭ ca moș Nicolae și moș Dinu? pe câțĭ nu-i ajutaseră cu sfaturile lor!

Dér într'o di, că nu aduce anul ce aduce césul, înmulțindu-se ómenii și cu ómenii relele și cu relele și legile, — nefiind destui judecătorĭ și pricinĭ fiind multe, înființându-se mai multe judecătorii de pace, cădu partea și pe satul lor sĕ aibă una, de óre ce era cam la mijlocul plășii și le venea mai le îndemână împricinaților sĕ vină acolo.

Cu tóte acestea în satul lor numai certe nu erau și décă se întîmpla vre-una, apoi nimeni nu se ducea la judecător, ci alerga mai bine la moș Nicolae orĭ la moș Dinu, care le făcea tot-déuna dreptate împăcându-ĭ.

Dér când pasce pĕcatul, pe om n'ai ce-i face!

Nu sciu de unde pănă unde, orĭ mai bine cum e dicătórea, că „lupii se țin după oi și corbii după hoit“, că la moș Nicolae venise un advocat, căruia îĭ închiriase o odae și începuse sĕ trăiască, și sĕ trăiască bine pe spatele nenorociților cu jelbĭ, și par' că era un făcut, că de când venise el, pricinile se înmulțiseră și ce făcea ce dregea, că tótă diua nu mai răsbea pe clienţĭ, cum le dicea el. Dér, vorba Românului, „banului rĕu pungă sĕ nu-i facĭ“. Așa și advocatul nu se pricopsea, că de câte orĭ se ducea pe la têrg, venea fără ban în buzunar, căcĭ îĭ perdea pe toțĭ la cărțĭ și de multe orĭ n'avea nicĭ ce mânca, și atuncĭ întra cu moș Nicolae în vorbă, și vorbea și îĭ tot spunea până în vremea mesei, și cum a lăsat Dumnedeu pe om cu inimă bună, îl poftea moșnégul la masă; nu e vorbă, că nu-i da vre-un lucru mare, écă aci, tigaia cu jumărĭ gătite de baba, óla nouă plină cu vin vechiŭ, că de, așa e dicătórea: „Vinul cât de vechiŭ și femeea cât de tînĕră“. Apoi, vre-un cocoș în frigare, vre-o strachină două de lapte, cu smântâna de două degete.

Și bând mâncând și vorbind prindea moșul chef, prindea și advocatul și stau amêndoi de vorbă până la cântarea cocoșului, că de! când vorbescĭ nu scii cum trece vremea.

Apoi spunea advocatul verdĭ și uscate, de căsca gura moș Nicolae, care de și bĕtrân, dér nu audise atâtea.

Intr'o di de sĕrbătóre pe când advocatul nu avea procese, nicĭ banĭ sĕ se ducă la têrg, ședea pe prispă și vorbea cu moș Nicolae:

— Bine moșule, n'ai băgat d-ta de sémă, că Dinu când a pus stoborii ăi noi, ți-a călcat pămêntul cu vre-o palmă și mai bine.

— Ba am vĕdut, Domnule, dér o fi greșit și el, că dór nu e anginer, și apoi o palmă de pămînt nu e lucru mare.

— O fi, moșule! Dér așa se face dâră în barbă; anul ăsta o palmă, la anul alta, și o sĕ te pomenescĭ odată fără pămênt.

Pe când vorbeaŭ ei, tocmai trecea și Dinu, care venea sĕ mai vorbéscă cu moș Nicolae de seceta cu care îi pedepsise Dumnedeu, de li se uscase tot porumbul.

Advocatul vĕdêndu-l venind, întră în casă, ér moș Nicolae eșindu-ĭ înainte, îl sprijini cu vorba:

— Bine că venișĭ, Dinule, sĕ mĕ cert cu tine. Dér bine omule tu n'ai vĕdut, când ai pus stoborii, că ai întrat peste mine apròpe cu o palmă?

— Ba am vĕdut, dér nu e o palmă,

Incercările de a se introduce un *sistem constituţional în Rusia* n'au dat până acum resultate positive. Cu tóte aceste speranţa la un regim constituţional continuă se agite marile masse ale poporaţiunei Rusiei. Ḑilele acestea s'a ţinut în Moscva un congres al nobilimei la locuinţa prinţului *Trubeţkoi*. El a adus o hotărîre analógă cu aceea a congresului zemstvelor. Nobilimea ruséscă cere şi ea constituţiune pentru poporul rusesc, însĕ ţine mai mult sémă de principiul monarchist. Prinţul *Trubeţkoi* s'a dus la Petersburg şi a cerut audienţă la Ţarul, ca sĕ-i predea hotărîrile congresului nobilimei. Nu se scie ce i-a rĕspuns Ţarul, dér se repetă din acest incident declaraţia ce a făcut'o deunăḑi ministrul de esterne Sviatopolsk-Mirski delegaţiunei care i-a presentat hotărîrile congresului-zemstvo, ḑicênd: „Sciu despre ce e vorba, dér cred, că timpurile viforóse de aḑi nu sunt acomodate pentru astfel de reforme. Spuneţi representanţilor zemstvelor că nu şi au ales bine timpul pentru presentarea dorinţelor lor“.

*

Despre *rĕsboiul ruso-japones* au sosit sĕptĕmâna acésta sciri, cari se refer mai ales la evenimentele ce se petrec în jurul Port-Arthurului. Japonesii, după lupte crâncene în cari au avut mari pierderi, au cucerit o colină înaltă de 203 metri, de unde pot acum sĕ bombardeze portul şi celelalte forturi. Incercările repeţite ale Ruşilor de a reocupa acéstă colină, n'au reuşit. De pe colina amintită Japonesii şi-au îndreptat tunurile asupra vaselor rusesci din port stricând mai multe din ele. Luptele continuă la Port-Arthur.

In *Manciuria* nu s'a întêmplat nimic mai însemnat. Incercările Japonesilor de a impresura colóna generalului rus *Rennekampf* n'au reuşit. Din contră Ruşii au tras în cursă pe Japonesi, omorînd vre-o miie din ei.

Ajutóre pentru incendiaţi.

Pentru Românii nenorociţi prin incendiu din comunele Câmpeni, (Munţii apuseni), Ostrovul-mare (Hunedóra), Sotelec (Solnoc-Dăbâca) şi Mădăraş (Sătmar) — au mai întrat la Redacţiunea ḑiarului nostru următórele sume:

D-l Vasilie *Leluţu* din Erie (America) a colectat pentru incendiaţii din *Câmpeni* următórele sume de la mai mulţi bravi Români de ai noştri emigraţi în America. Colecta s'a făcut cu ocasiunea reîntórcerei în patrie a unui emigrant român. Étă numele contribuenţilor şi numele colectate:

Vasile M. Leluţu (Beşimbac) 2 cor. 50 b., Vasile Oprea (Beşimbac) 2 cor. 50 b., Ioan Baştea (Cincu mare) 2 cor. 50 b., Ioan Grideanu (Boholţ) 3 cor. 75 b., Nicolae Ursu (Cincu mare) 1 cor. 25 b., Anton Tiuţiu (Cincu mare) 1 cor. 25 b., Andreiŭ Moldovanu (Cincu mare) 1 cor. 25 b., George Roman (Bârghiş) 1 cor. 25 b., George Bolovanu (Beşimbac) 1 cor. 25 b., Nicolae M. Leluţu (Beşimbac) 1 cor. 25 b., Toma I. Popa (Beşimbac) 2 cor., Ioan Şandru (Cincu mare) 1 cor. 25 b., Ioan Anghel (Michişdorf) 1 cor. 25 b., George Munteanu (Michişdorf) 1 cor. 25 b., Vasile Graor (Boholţ) 1 cor. 25 b., George Ştefan cu soţia Sofica (Cincu mare) 5 cor. Nicolae Pepelea (Boholţ) 1 cor. 25 b., Grigore Baştea (Calbor) 2 cor. 50 b., Ioan Pâra (Calbor) 1 cor. 25 b., Aurel Cristea (Calbor) 1 cor. 25 b.

Mărian Bunea (Cincu mare) 5 cor., Ignate Suciu (Cincu mare 1 cor. 25 b., Ioan Bunea (Cincu mare) 2 cor. 50 b., Avram Vasilie Ohaba (Alba Iulia) 1 cor., Ioan Brumbea (Calbor) 2 cor. 50 b., George Ţintea (Cincu mare) 1 cor., Lovin Georgiu (Bruiu) 1 cor. 25 b., Moise Căloiu (Calbor) 1 cor., 25 b., Vasile Pantilimon (Boholţ) 1 cor. 25 b., Ioan Pârvu (Bucerdea) 2 cor. 50 b., Pavel Brumbea (Calbor) 2 cor. 50 b., d-l Ioan Pătruţu cu soţia Maria şi fiul d-lor Dumitru (Sĕlişte) 5 cor., Ioan Cenuşe, cantor (Cincu mare) 1 cor. 25 b., Dumitru Băbosu (Cincu-mare) 1 cor. 25 b., Nicolae Hăşăgan (Sălişte) 1 cor. 25 b., Aurel Ganea (Roşia săséscă) 1 cor. 25 b., Moise Guţă (Calbor) 1 cor. 25 b., Nicolae Iòneş (Cincu mare) 1 cor. 25 b., Dămianu Epure (Tórcla) 1 cor. 25 b., Ioan Ţechiere (Cincu mare) 1 cor. 25 b., Niculae Broju (Cincu mare) 1 cor. 25 b., Andreiŭ Tiuţiu (Bruiu) 1 cor. 25 b., Achim Tintiu (Bruiu) 1 cor. 25 b., Iosfu Măcău (Bruiu) 1 cor. 25 b., Ioan Bucurenciu (Calbor) 1 cor. 25 b., George Broju (Cincu mare) 1 cor. 25 b., Ioan Stângu (Cincu mare) 1 cor. 25 b., Vasile Z. Leluţu (Besimbac) 1 cor. 25 b., Zaharie Pârvu (Ohaba, com. Alba-Iulia) 1 cor. 25 b., Maria Vasu (Arpaşul inferior) 1 cor. 25 b., Nicolae G. Broju (Cincu mare) 2 cor. 50 bani.

Cu totul 89 cor., din care subtrăgêndu-se cheltuelile de schimbarea dolarilor şi portul postal, rĕmân *85 cor.*

Transport din Nr. 256 dela 19 Nov. (2 Dec.)	*1921 cor. 33 bani.*
Suma totală:	***2006 cor. 33 bani.***

Proiectul de rĕspuns

al senatului român la mesagiul tronului.

Étă proiectul de rĕspuns al senatului român la mesagiul tronului, cetit în şedinţa secretă de Marţi şi distribuit d-lor senatori:

Sire!

Trista veste a morţei Alteţei Sale principelui Frideric de Hohenzolern, scumpul frate al Majestăţii Vóstre ne-a umplut inima de o adâncă durere. Ţéra împărtăşesce doliul Majestăţii Vóstre, căci strînsă şi indisolubilă este legătura ce esistă între naţiune şi tron, şi nestramutate sunt simţĕmintele de iubire şi recunoscinţă ce ţéra are faţă de Majestatea Vóstră şi de ilustra vóstră familie.

Intrând în ultima sesiune a acestei legislaturi, senatul va păşi cu hotărîre la îndeplinirea datoriei ce i-se impune de a complecta opera începută şi condusă cu stăruinţă, şi de a se arăta demn de încrederea ţĕrei.

Sire!

De la suirea pe tron a Majestăţei Vóstre s'a inaugurat era de linişte de ordine şi de pace, care se menţine statornic neturburată, graţie însuşirilor înţelepte ale poporului român, graţie înaltelor virtuţi ale Suveranului sĕu. Senatul este fericit de a vedea stăruinţa statelor de a deslega prin bună înţelegere cestiunile internaţionale, asigurând astfel pacea, care este preocuparea constantă a României.

Ţéra urmăresce cu mulţumire şi încredere tratative ce se urméză cu diferitele state pentru încheierea tratatelor de comerciŭ şi senatul ia act cu satisfacţiune de încheierea tratatului de comerciŭ cu imperiul german tratat care urméză a face obiectul deliberaţiunilor nóstre.

Bine venit va fi proiectul de reformă al legei vamale, în scop de a pune acéstă lege în acord cu progresele realisate în acéstă ramură a administraţiunei, precum şi cu trebuinţele noului tarif vamal, prevĕḑênd în acelaşi timp înfiinţarea de întreposite în Bucuresci, în scop de a da o mai mare înlesnire comerciului.

In aceeaş ordine de idei, senatul nu perde din vedere, că industria petroleului a luat în ultimii ani un avênt atât de mare, în cât ea ocupă astăḑi un loc însemnat în desvoltarea nóstră economică. Infiinţarea la Constanţa a reservorilor şi a portului de petrol au înlesnit într'un mod cert şi avantagios esportul acestui nou isvor de bogăţie.

Intru cât privesce instrucţiunea publică, direcţiunea practică, ce s'a imprimat învĕţământului prin legile votate în ultimele sesiuni legislative şi prin regulamentele relative la acéstă ramură a culturei naţionale, este cert, menită a forma generaţiuni bine preparate pentru diferitele sfere de activitate ce s'au desvoltat şi ce urméză a se desvolta în România.

Armata, care a corespuns şi corespunde în mod strălucit înaltei solicitudini desfăşurate continuu de Majestatea Vóstră şi sacrificiilor ce-şi impune ţéra pentru a o avea pregătită ori când se va cere ca un adevĕrat scut al ei, va face în tot-déuna obiectul preocupărilor senatului.

Graţie mĕsurilor înţelepte, mĕsuri de strictă economie şi prevedere ce au fost luate de la începutul acestei legislaturi şi bine primite de tóte stratele societăţii, creditul ţĕrei a rĕmas şi va rĕmânea neatins. Un an de secetă a bântuit acum din nou, ţéra şi senatul a vĕḑut cu mulţumire, că guvernul n'a lipsit de a lua la vreme mĕsuri urgente pentru a uşura greutăţile prin cari populaţiunea rurală trece în anul acesta.

Sire!

Ţéra întrégă a urmărit cu mândrie călĕtoria Majestăţii Vóstre pe marele fluviu al Dunărei şi în văile Bêrladului şi a Siretului, precum şi sĕrbătórea înălţătóre de la Iaşi, închinată bisericei nóstre. In acéstă călĕtorie Majestatea Vóstră s'a putut încredinţa şi de astă-dată cât de adênc sunt înrădĕcinate în inima poporului simţĕmintele de dragoste şi devotament către Majestatea Vóstră şi către dinastie.

Insufleţit de aceste simţăminte, senatul României uréză ḑile îndelungate şi fericite Majestăţei Vóstre şi familiei regale, pentru prosperitatea şi mărirea României.

Sĕ trăiţi Sire!
Sĕ trăéscă M. S. Regina!
Sĕ trăéscă dinastia Regală!
Trăéscă România!

Raportor: *Dim. V. Polizu-Micşunescu.*

SCIRILE ḐILEI.

— 25 Noemvrie v.

Mórtea fratelui Regelui Carol. Vinerea trecută a incetat din viéţă în castelul din Neuwitelsbach (Bavaria) *Principele Frideric de Hohenzollern*, fratele mai mic al Regelui Carol al României în etate de 61 ani. La înmormêntarea, care s'a făcut Marţi, Regele României a fost representat prin Principele Ferdinand şi Principesa Maria a României, cari plecaseră Sâmbătă séra din Bucuresci în strĕinătate. La înmormêntare a luat parte o mulţime mare de public şi popor din Sigmaringen şi împrejurime. Sicriul a fost urmat de: Principele de Corónă german Wilhelm ca representant al Impĕratului Germaniei, Carola, vĕduva regina Saxoniei sora rĕposatului, contesa de Flandra, principii de Belgia, părechea princiară moştenitóre a României, principele de Thurn şi Taxis cu soţia, cumnatul defunctului principe, marea ducesă de Baden, prinţul ereditar de Baden, ducele Francisc Iosif şi ducele Siegfried de Bavaria, principele Arnulf de Bavaria ca representant al regentului şi numeroşi dignitari înalţi. Doliul care a încercat dinastia română e împărtăşit de întréga România. Numeróse telegrame de condolenţă s'au trimis din România la Neuwitelsbach, ér senatul şi ca-

---

o fi ca un lat de mână. Ş'apoi nu sunt eu vinovat. Gheorge al Catrinei, că i-am plătit lui trei lei de lucru, că eu m'am brodit pe Gilort, pe la fie-mea, că îmi trimese-se vorbă gineri-meu că trage sĕ móră; mulţumesc lui Dumneḑeu că a scăpat. Dér nu e nimic Nicolae, când s'o învechi gardul, şi o trebui sĕ-l faci tu, c'o sĕ-ţi vie rîndul, sĕ-l dai mai spre mine cu vre-o palmă.

Şi bĕtrânii, după ce îşi mai vorbiră între ei, se despărţiră tot buni prieteni ca mai 'nainte.

— Da ce-ţi spuse moşule? întrebă advocatul. care eşise din casă vĕḑênd pe Dinu plecând.

Ce sĕ ḑică Domnule advocat? ḑise că Gheorghe al Catrinei e vinovat şi că o palmă de pămênt nu e lucru mare.

— Sĕ nu asculţi, moşule, că de şiret ce e, ţi-a spus aşa. D-ta fă cum vrei, dér eu cunosc legea şi cu vremea o sĕ rĕmâi fără pămênt.

— Apoi cu un rac tot sĕrac; pentru atâta lucru nu-mi stric eu cinstea cu Dinu.

— Póte sĕ vie vremea când un deget de pămênt o sĕ preţuéscă mai mult de cât un deget de aur, ḑise advocatul.

— Atunci n'o mai fi nici cenuşe de mine! rĕspunse Nicolae.

— Ia ascultă, moşule, d-ta ai ceva hârtii pentru pămêntul care 'l ai?

— Dér cum sĕ n'am, Domnule, că planul de hotărnicie, când a fost de ne-am împărţit, a rĕmas la mine; dér sĕ-ţi spun drept, nu m'am uitat nici o dată în el, că nici nu mĕ pricep, şi apoi cum ni-a arătat ingineru aşa am intrat în stăpânire atunci.

— Moşule, nu mi-l dai sĕ mĕ uit şi eu la el?

— Bucuros, rĕspunse bĕtrânul, şi întrând în casă se întórse cu un sul de hârtii afumat şi legat cu o şuviţă de câlţ.

Advocatul, după ce îl desfăcu şi se uită mult la el şi după ce întrebă pe moşneag, ce stăpânesce, uitându-se mereu la plan şi făcêndu-se că se gândesce, ḑice:

— Moşule, d-ta eşti încotropit de Dinu cel puţin cu 5 stânjeni de pămênt!

De aci înainte ţin'te pânză sĕ nu te rupi; începură certurile şi pe urmă judecăţile, şi aceşti doi bĕtrâni, cari trăiseră din copilărie împreună, iubindu-se şi înţelegându-se, nu mai isprăviau judecăţile. De doi ani erau pe drumuri şi cheltuiseră bieţii ómeni tot ce agonisiseră în tinereţe, până rĕmăseseră în sapă de lemn bieţii, plătind la citaţii peste citaţii şi advocaţi, cari în loc sĕ-i împace, mai rĕu îi învrăjbeau.

* * *

— Nicolae Rădăcină şi Dinu Munteanu! strigă aprodu de trei ori din foişorul tribunalului. Şi amîndoi moşnegii, tremurând de mânie şi de bătrâneţe, suiau cine mai scie de a câtea óră scările dreptăţei.

Étă-i în sfîrşit înaintea judecătorilor, aşedaţi la spatele advocaţilor, care îşi surîdeau unul altuia înainte de a începe sĕ vorbéscă.

Şi când au început, au vorbit mult şi unul şi altul, ca sĕ arate, că nu sunt plătiţi de geaba, dér în vorbire mai mult se certau între ei, de cât sĕ apere dreptul moşnegilor, cari îi plătiseră, căci dreptul lor era pacea în care trăiseră din copilărie.

După ce osteniră advocaţii vorbind, şi judecatorii ascultându-i, preşedintele ceti cu glas tare sentinţa prin care se respinge cererea lui Nicolae ca ne fondată, obligându-l şi la cheltueli de judecată.

Oftară amêndoi bĕtrânii, unul de durere şi necaz, altul că scăpase de o grija ce-i stătuse pe inimă ca o pétră de móră. Şi când au eşit afară din sala tribunalului, plângea moş Nicolae de ţi se rupea sufletul de milă, şi vĕḑêndu-l Dinu plângând, a început sĕ plângă şi el şi sĕ ḑică:

— Nu mai plânge, Nicolae! Sĕ-ţi pórte pĕcatul cine te a scos din minte la vreme de bĕtrâneţe. de ne-a sĕrăcit pe amêndoi. Am trăit cinstiţi la tinereţe, am muncit, ne-am crescut copii, cu frica lui Dumneḑeu, şi décă a rîs dracul de noi, acum la bĕtrâneţe n'om muri de fóme: om găsi la copii o bucată de mămăligă. Ér pămênt vom găsi destul, ca sĕ ne încapă pe amîndoi în cimitirul satului, că sciu bine că n'o sĕ mai ne judecăm pentru el, căci destul ne-am judecat pentru cei care l-am cheltuit cu judecăţile. De mai fi ascultat tu pe mine de la început când ţi-am ḑis: „Nicolae, de cât o judecată dréptă, mai bine o pace strâmbă“, n'am fi rĕmas acum la bĕtrâneţe sĕ trăim pe capul copiilor noştri.

Şi bĕtrânii, ştergându-şi lacrămile, coborau tremurând scările tribunalului şi mulţi împricinaţi, cari aveau judecată în ḑiua aceea, le-au urmat sfatul, încredinţându-se ca *„de cât o judecată dréptă mai bine o pace strâmbă“.* („Cartea Săt.“)

mera română au ridicat în semn de doliu ședințele lor. Curtea regală română a luat doliu pe timp de 3 lunĭ.

Parastas pentru Dr. Rațiu. Duminecă (11 Decemvrie st. n.) se va oficia în biserica gr. cat. din Sibiiu, după sf. liturghie, parastas pentru odihna rěposaților în Domnul Dr. Ioan Rațiu, fost president al partidului național român, și Dorina Coroian născ. Rațiu.

Donațiune. Din *Galda-inferióră* ni-se scrie: Diua de 21 Nov. st. n. a. c. a fost o di de mare bucurie și mângâere sufletéscă atât pentru curatoratul bisericesc cât și pentru întreg poporul gr. cat. din comuna nóstră Galda inferióră, vědend că și în aceste dile de marĭ lipsurĭ și neajunsurĭ se află ómenĭ cu adevěrată credință și iubire sinceră de neam și de sf. nóstră biserică, singura nóstră mângăiere și adăpost în dilele grele și pline de urgie ce au trecut peste capul mult cercatei nóstre națiunĭ.

In acéstă di, care va fi scrisă cu litere neșterse în analele sfintei nóstre bisericĭ, s'a presentat locuitorul din comuna nóstră Trif Muntean, care prin propria sîrguință și crutare s'a ridicat la stare materială frumușică, înaintea curatoratului bisericesc depunênd la mâna curatorului primar Petru Marcu un libel despre 200 coróne depușĭ la banca „Iulia“ din 1 Maiŭ a. c. cu dorința ca acéstă sumă sě se foloséscă la edificarea bisericei celei nouě ce este în ajun de a-se face. Pentru acéstă frumósă donațiune curatoratul bisericesc îșĭ ține de sfântă datorința a mulțămi marinimosului donator și pe acéstă cale rugând pe bunul Dumnedeu sě-i rînduiască sănătate și putere în toțĭ anii vieței sale, cățĭ îi va mai avé pe pămênt, și sě i rěsplătéscă acéstă faptă nobilă înzecit și cu bunătățĭ pămêntescĭ, ca sě mai pótă jertfi și de altă dată din avutul sěu pentru mărirea casei domnului. *Galda inferióră*, 1 Decemvrie 1904. In numele curatoratului bisericesc: Aureliu *Hulea*, preot gr. cat.

Despărțĕmêntul Ernot al „Reuniunei învĕțătorilor din Archidiecesa de Alba-Iulia și Făgăraș“ și-a ținut adunarea generală la 6 Noemvrie 1904 în comuna *Lăscud.* Adunarea — după cum ni-se scrie — a fost bine cercetată. S'a cetit o disertațiune despre „beuturile spirtuóse“ pe care poporul a ascultat'o cu mare luare aminte. In raportul comitetului s'a arătat, că în decursul anului numai 3 preoțĭ au catechisat; numěrul celor obligațĭ a frequenta șcóla a fost de 387 băețĭ și 304 fetițe. Pe teritoriul despărțĕmêntului sunt două corurĭ: în Cipău și Lăscud. In cassa desp. s'au aflat banĭ gata 58 cor. 64 b. Cu ocasiunea adunării s'au încasat 32 cor. 60 b. Notarul M. Birtolom s'a făcut membru ajutător cu 5 cor., preotul Socol cu 2 cor., Emil Almășan, Stoia și teologul Platon cu câte 1 cor. Biblioteca s'a sporit. Viitórea adunare generală se va ține în Ațintiș. Oficiali s'au ales: Teofil Moldovan președ., Ales. L. Macarie notar, V. Platon cassar și N. Degan bibliotecar. S'a dat o representație teatrală bine reușită și a fost și petrecere cu dans.

Căderea Plevnei. Dumineca în 11 Decemvrie n. se va serba în România a 27 aniversarea căderii Plevnei. Din acest prilej societatea veteranilor din România „Coróna de oțel“ va aranja de astădată deosebite festivitățĭ întru sěrbătorirea acestui moment însemnat istoric din rěsboiul independenței. In tóte bisericele din România se vor celebra serviciurĭ divine, carĭ vor fi urmate de întrunirĭ numěróse, în carĭ se va preamări însemnătatea istorică a acestui eveniment important din trecutul României.

Inșelătorĭ istețĭ. In Clușiu trebue sě fie o bandă isteță de hoțĭ, carĭ înșală și ademenesc pe bieții Românĭ în diferite chipurĭ. Am mai scris noi despre înșelătorii de acestea întêmplate la têrgurĭ cu plugarĭ încredĕtorĭ de la sate, carĭ au fost păcăliți și jefuițĭ vai de pelea lor. Tot așa a pățit Petru Marcu din Urca, care se dusese într'o di frigurósă la Clușiu sě plătéscă nisce taxe la o deregătorie. Cum sosesce în piață, de-odată rěsare lângă el un individ și îl întrebă: De unde vii bade? — „Da ia numai din Urca“ — rěspunse Marcu. — „Și ce treburĭ ai pe la Clușiu?“ — „Da uite, am venit sě plătesc vr'o treidecĭ de zloțĭ, că de nu or veni cu jucuție pe capul meu și nu sciu unde se află deregătoria unde sě pot da banii“. — „Da ai ceva scrisóre?“ „Am“. — „Sě o věd“. — Și omul îi arătă hârtia. „Apoi la deregătoria aceea nu-i deschis încă așa de vreme. Numai pe la 9 se duc domnii. Până atuncĭ sě întrăm icea, sě ne încăldim cu un pahar de rachiu. C'apoi țioiŭ spune eu, când trebue sě mergĭ, fiind-că eu tocmai sunt pus sě povățuesc pe bieții Românĭ, carĭ vin de la sate și nu sciu unde sě se ducă“. Și au intrat într'o cârciumă și s'au „cinstit“ și când era pe la césurile 9, domnul cel străin atât de mult câștigase încrederea lui Marcu, încât i-a dat punga cu banii, sě se ducă el la percepție sě plătéscă. Țĕranul a tot așteptat la cârciumă, sě se întórcă prietinul cu chitanța. Prietinul însě nu s'a întors nicĭ până séra. Românul, om de omenie și cam prostuț, credea că cine scie ce o fi pățit de nu vine, dér nicĭ prin minte nu-i trecea, că ar fi vr'un înșelător. „Dómne ferescel Dór scia sě-i vorbéscă așa frumos și era pus anume sě ajute pe bieții Românĭ“... A doua di dimineța apoi s'a dus la poliție sě arate casul... Poliția îl caută pe pungaș, dér... nu-l găsesce.

Mórtea tragică a unui deputat austriac. Din Viena se scrie cu data de Dumineca: Adunarea de protestare a cetățenilor liberalĭ din Viena contra legii școlare clericale a lui Lueger, s'a încheiat cu un incident tragic, care a provocat peste tot mare consternare. Printre numěroșii oratorĭ, carĭ luară cuvêntul, se afla și cunoscutul deputat fruntaș german din Boemia, Dr. Zdenko *Schucker*, care atât ca advocat, cât și ca deputat se bucura de mare trecere. In discursul seu de adĭ a întrebuințat espresiunĭ fórte aspre contra clericalismului (popilor) și contra îngăduinței prea marĭ a guvernului, așa că ascultătorii tot mereu îl întrerupeau strigându-i „sě trăéscă“. „Va îndrăzni óre ministrul președinte sě înainteze Maiestății Sale un astfel de atentat spre sancționare? Ministrul președinte declară că va aștepta cu sancțiunea, până se vor mai domoli spiritele. Sě afle însě d-l ministru președinte, că poporul nu se va liniști, căcĭ nu se póte liniști față cu o asemenea lege școlară!“ — După ce oratorul a terminat, toți s'au grăbit sě-l felicite. Nimenui nu-i trecea prin gând, că acésta-i va fi ultima cuvêntare. Când eși din sală sě-șĭ îmbrace paltonul, cădù leșinat la pămênt. S'a făcut în public mare învălmășală, s'au chemat doctorĭ, dér înainte de a sosi, Schücker și-a dat sufletul. („S. D. T.“)

Necrolog. Horea *Pop*, student de cl. VII gimnasială în Blașiŭ, fiiul preotului Iosif Pop din Comana inf. a încetat din viéță în etate de 19 ani. Inmormêntarea se va face adĭ Joi.

Societatea de lectură „Ioan Popasu“ a tinerimei studióse dela institutul teologic-pedagogic din Caransebeș invită la ședința publică ce o va aranja în memoria Marelui Archiepiscop și Mitropolit Andrei Baron de Șaguna Lunĭ în 29 Noemvrie st. v. în sala „Reuniunei de cântărĭ“ din loc.

Program: 1. D. Cunțan: „La mormêntul Marelui Andreiu“, exec. de corul societățiĭ. 2. „Memoriei Mitropolitului Șaguna“, poesie de A. Marienescu, predată de George Belcota cl. c. III. 3. „Barbu lăutarul“, de V. Alexandri, predat de Ioan Surlașiu cl. c. III. 4. „Andreiu baron de Șaguna“, disertație de Romul Ancușa cl. c. III. 5. „Căpitanul Romano“, poesie de V. Alexandri, predată de G. Săcoșan ped. c. III. 6. *** „Imn școlar“, exec. de corul societățiĭ. 7. „Ghiaura“, posie de G. Coșbuc, predată de Pavel Magdescu cl. c. II. 8. E. Engelsberg: „Graiu părintesc“, executată de corul societății.

O Reuniune pentru înfrumsețarea bisericei au înființat femeile române din Noul-Român (comitatul Făgărașului). Reuniunea pórtă numele „Maica Domnului“ și s'a înființat la stăruința părintelui Alex. Bugner, ér v. consistor din Blașiu aprobând statutele, numita reuniune și-a început activitatea.

Tisza și mamelucii din Făgăraș. — Din Făgăraș ni-se scrie: „Tótă lumea se miră, ce sě fie causa, că céta mamelucilor din Făgăraș încă n'a felicitat pe Tisza. Ei, carĭ se 'ntreceau la caraghioslîcurĭ de acestea. Lucrul e cam curios, ce e drept, dér ușor de înțeles, ba chiar interesant. Sě vedețĭ numai. Când cu obstrucția contra năprasnicului Banffy, mamelucii liberalĭ din Făgăraș într'o strașnică adresă de aderență au condamnat obstrucția și au felicitat pe Banffy. In urma acesteia Banffy, la câte-va dile a — cădut. Când, după căderea lui Szell, era luat în combinație Tisza la portofoliul de ministru președinte, voinicoșii mamelucĭ iute și degrabă l'au felicitat înainte de a fi numit, ca nu cumva sě-i întrécă alții. Asta a fost chéză rea pentru Tisza, căcĭ telegr. dela Făgăraș, dice-se, atât la Curte, cât și în taběra mamelucilor din Pesta a causat căderea lui Tisza, rěmânênd buzat, fără portofoliu. Tot așa a pățit'o și Hedervary. Acum, când cu vitejia de děunădĭ, Tisza s'a gândit mai întâi și numai decât la mamelucii sěi din Făgăraș. Aștia sunt cóbe rea, și-a dis în sine, îmĭ pot face încă vre-o posnă! Și îndată bate telegraful la Făgăraș: Iubiții mei mamelucĭ, sě nu vě pună pěcatele sě mě felicitați, c'atuncĭ sigur, că voiŭ cădé! — Așa dic gurile rele. De aceea tac smirna sěrmaniĭ mamelucĭ, ér Tisza e convins, că până ce aceștia nu-l vor felicita, el tot la putere va rěmâné. Décă n'ar fi cu supěrare, v'ași spune, că și vestitul fecior al popei din Voila e membru al gróznicei cete mamelucescĭ. Si non e vero...“

Din Șarpotoc (lângă Sighișóra) ni-se scrie, că la 14 Noemvrie s'a dat acolo o producțiune cu declamărĭ și cântărĭ. Producțiunea s'a ținut în casele parochiale și au participat mai multe familii fruntașe. Programul producțiunei a fost: „Mănăstirea de Argeș“ declamat de Ioan Fleșariu; „Peneș Curcanul“, monolog predat de Zaharie Buzaș; „Macaveiu cel norocos“ predat de Alexandru Solomon; „Școlarul îndreptat“ declamat de Nicolau Boian; „Codrule frate de cruce“, esecutat în 2 vocĭ de corul tinerimei; „Scumpă mama mea“ predat de Elena Fleșar; „Omul și paserea“ declamat de Flórea Buzaș; „Trialog despre sěrbătorile băbescĭ“ predat de Elena Câmpean, Flórea Buziaș și Eugenia Fleșar.

Un tunel între Douvre și Calais. Camera de comerciŭ din Londra a emis un vot prin care învită guvernul engles sě construéscă un tunel între Douvre și Calais, unde marea n'are decât o adêncime de 54 de metri. Tunelul va avé o lungime de 36 kilometri. Importanța acestui tunel pentru comerciul internațional e de o însemnătate incalculabilă, deórece după construirea tunelului, comunicațiunea între Anglia și continent nu va mai depinde de capriciul furtunelor de pe mare.

Monopolul alcoolui în Rusia. Veniturile totale ale monopolului běuturilor spirtuóse în Rusia în 1903 au fost de 540,978,265 ruble în cele 63 guvernaminte și 8 districte, cu o suprafață de 8,146,739 verste pătrate și o populațiune de 125.392,309 locuitorĭ.

Din Sibiiu. Representarea cu succes a dramei „Sâmbăta morților“, localisare după Raupach de T. V. Păcățianu, a adaus la avutul Reuniunei sodalilor românĭ pe lânga câștig moral și un însemnat câștig material. Din venitul curat de cor. 355.90 s'au destinat cor. 50 pentru incediații din Câmpenĭ; cor. 50 pentru cei din Topârcea, sume trimise la adresa d-lui protopresbiter R. Furdui din Câmpenĭ și la a primăriei comunale din Topârcea; cor 150 s'au adaus fondului „Darurĭ de Crăciun sěracilor noștri“; cor. 55 fodului de 20 bani pentru cumpěrarea unei case cu hală de vîndare; cor. 20 fondului Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor lipsiți, sumă ce s'a și împărțit între 2 elevĭ ai școlei speciale de pantofărie, ér cor. 30·90 le-am adaus fondului disponibil. Pe când aducem sincere mulțămite diletanților, sufleruluí, cum și tuturor celor, carĭ în ori-ce chip au ostenit pentru buna reușită și a acestei întreprinderĭ culturale-luminătóre a Reuniunei, îndrăsnim totodată a ne arăta recunoscința mai ales față de marele public, care pětruns de însemnatatea culturală a afacerei, a ținut sě asiste la representație. In fine mulțumim cu sinceritate stimabililor suprasolvenți d-lor Pant. Lucuța, cassar consit. pentru cor. 5; Leontin Simonescu, secretar metrop., Iosif Enescu paroch în Suburbiul de jos și Isaia Popa, paroch în Ocna pentru câte 2 cor., Victor *Iordășianu*, president. Ioan Apolzan, notar. —

Presidentul „Reuniunei sodalilor românĭ din Sibiiu„ Victor Tordășanu, din prilegiul onomasticei sale dăruiește fondului de 20 banĭ pentru cumpěrarea unei case cu hală de vîndare, al acestei Reuniunĭ, 5 cor; fondului „Asilului“ pentru adăpostirea orfanilor și neputincioșilor, întemeiat de „Reuniunea română de înmormêntare din Sibiiu“, al cărei secretar e, 5 cor, și fondului ce sě se creeze la „Reuniunea română de agricultură din Sibiiu“, al cărei secretar e, anume pentru stipendiarea unui tiněr spre a se cualifica în vierit, 5 coróne.

Un cuvênt către cei ce sunt în ajunul comasărei.

Cine încă nu a comasat — și cu deosebire țěranul nostru — acela sě feresce de comasație ca de „ucigă-l crucea“. Și décă prin vre-o împrejurare — nu de țěran atêrnătóre — se cere în vre-o comună comasația, apoi sě încércă tot posibilul, recurse cu advocațĭ scumpĭ etc., numai sě scape de ea. Cu tóte acestea în cele mai multe casurĭ, comasația odată cerută și rênduită pe basa de lege, îșĭ face cursul ei, nepăsătóre de antipatia declarată a țěranului, ér el — țěranul — în loc de a căuta sě se împrietinéscă cu comasarea, sě o studieze ca sě dicem așa, sě 'ĭ caute chițibușurile și secretele ei, așa că în 3—4 ani de dile sě facă o școlă în urma căreia sě scie positiv, care pămênt îĭ mai prielnic lui la localisare și acela sě și'l ceră — el îșĭ pierde vremea cu amenințărĭ, înjurăturĭ, certe și recurse, și așa de cele mai multe orĭ se pomenesce păcălit după comasare.

Póte că acésta este una din principalele causa pentru carĭ nu s'a putut încetățeni între țěrănime comasația, măcar că ea a fost introdusă prin lege în țéra nóstră deja de preste 30 ani. Unii mai adaugă și manoperele inginerului, nepăsarea judelui de comasare etc. Orĭ care ar fi causa acestei antipatii, următórele sě se scie:

1) Comasarea este întocmită prin legea din urmă de comasare, așa în cât aprópe cel mai mic proprietar din comună o póte cere și căpěta, décă și comuna politică, bisericile etc. au pămênt,

2) În contra comasărei rînduite prin lege, orĭ-ce opintire e zădarnică, décă cel ce a cerut'o persistă pe lângă cererea sa.

3) Comasarea va reuși pentru unul fiesce-care proprietar cu atât mai bine, cu cât mai mult se va interesa de ea.

4) Pămêntul după comasare totdéuna sĕ scumpesce.

De aci putem trage următórele învĕţăturĭ:

1) Proprietarii din o comună sĕ fie cât sĕ póte de solidarĭ. Fiind interesele lor aceleaşĭ, sĕ se înţelégă în pace unii cu alţii şi sĕ céră comasarea séu cu toţii (fie şi numai maioritatea) séu apoi érăşĭ cu toţii sĕ o lase la o parte.

2) Odată cerută şi rînduită comasarea, sĕ nu mai umble nimenĭ a face banĭ domnilor, că şi aşa n'au alt folos, de cât îşĭ aruncă în vênt bănişorii, îşĭ fac trépĕd şi nelinişte zădarnică, sĕ dujmănesc unii pe alţii fără causă şi nu în puţine locurĭ ura acésta ţine ḑecĭ de ani.

3) La alegerea inginerului sĕ pună condiţia, ca inginerul sub durata comasărei sĕ petrécă cât de mult în comună, sĕ ţină cancelarie deschisă, sĕ dea tot felul de inviaţiuni şi sfaturĭ proprietarilor, ca ei sĕ-'şĭ pótă regula foile de posesiune înainte de localisare; ba nu ar strica sĕ pretindă dela învĕţător, preot, séu sĕ 'şĭ aducă şi un specialist strĕin, care sĕ le ţină prelegerĭ, sĕ'ĭ lumineze asupra folóselor comasărei, modului de lucru după comasare şi felul cum ar fi mai potrivită localisarea pentru respectiva comună.

4) Fiind pămêntul totdéuna mai scump după comasare, fie care proprietar, după cum îl taie capul şi punga, va sci sĕ tragă de aci consequenţele.

Ce vréu sĕ accentuez însĕ este, ca şcóla séu biserica, orĭ are banĭ proprii orĭ ba, în nicĭ un cas nu este ertat sĕ stea nepăsătóre în faţa acestui fapt. Sĕ cumpere pămênt cât mai mult înainte de comasare, sĕ'l parceleze şi vêndă după comasare şi va realisa un câştig frumos, care pe nicĭ o altă cale nu se va puté realisa, de cât folosindu se acéstă ocasiune binevenită, căcĭ sĕ se scie, că biserica are preferinţă faţă de ceilalţĭ proprietarĭ.

Eu vorbesc din păţanie.

Noi Mercheşenii încă am comasat şi aḑĭ ne aflăm după localisare. Am fost şi noi tare îngrijaţĭ înainte de comasare, cu atât mai vêrtos, cu cât nu noi, ci Saşii au cerut comasarea. Décă am vĕḑut, că nu'ĭ încătro, ne-am înţeles cu toţii, ne-am interesat, am dat în dîra lucrului şi aḑĭ după localisare mai puţinĭ sunt acei Români, de cât degetele la o mână, carĭ sĕ nu fie mulţămiţĭ cu comasarea. Étă ce face înţelegerea şi interesarea!

Am cumpărat apoi pămênt la biserică de 5500 cor., în care sumă sunt socotite şi tóte cheltuelile. După localisare am parcelat pămêntul şi l'am vêndut tot la Românĭ. Ce credeţĭ că am câştigat? Am scos capitalul de 5500 cor., plus un câştig curat în valóre de 6000 (ḑi şése mii) coróne. Er pe ḑe-asupra am mărit şi proprietatea românéscă. Cine nu crede, sĕ vie la noi şi sĕ se convingă, căcĭ bucuros servim atât cu date, cât şi cu sfatul, pe cât ne taie capul!

Sĕ înţelege, că tóte acestea le am făcut, la iniţiativa şi sub conducerea stimatului nostru preot, căruia şi pe acéstă cale, în numele şi la însărcinarea Românilor din Mercheaşa, îĭ aduc mulţămită.

Er celor ce stau în ajunul comasărei le ḑic: urmaţi-ne nouĕ şi stau bun, că nu veţĭ greşi!

Mercheaşa, în 1 Decemvrie 1904.

Avram Niculescu,
învĕţător.

Alegerile municipale în Scheiŭ.

Cu adêncă mâhnire am trebuit sĕ ne convingem cu ocasiunea alegerilor comitatense de Sambăta trecută, carĭ încât pentru cercul III (Scheiŭ) s'au făcut în sala de gimnastică a gimnasiului român, că duhul nesupunerii şi al neinţelegerii, ce s'a fost încuibat în viéţa socială şi bisericéscă a Românilor din Scheiŭ, a rĕsuflat acum şi pe terenul afacerilor nóstre naţionale.

Doveḑĭ frumóse de solidaritate naţională au dat Românii braşovenĭ, şi între ei Scheienii noştri, întotdéuna până acuma. Ceea ce ne lega între olaltă, era mai ales consciinţa, că suntem avisaţĭ unii la alţii, că noi Românii numai în strînsă unire, formând un mănunchiu tare, putem sĕ ne facem respectaţĭ de cătră conlocuitorii noştri mai înaintaţĭ ca noi.

Au fost şi între noi, ca pretutindenĭ în tótă lumea deosebirĭ de părerĭ şi rivalităţĭ personale. Tot déuna însĕ până acum. de ḑecĭ de anĭ minoritatea s'a supus majorităţii şi s'au împăcat cum au putut. Nimĕnui nu i-a venit însĕ vre-odată în minte, sĕ se rupă de corpul naţional, sĕ se desbine de cei mai mulţĭ şi sĕ vrea sĕ-i covîrşéscă prin aceea, că dă mâna cu strĕinul.

Din nenorocire acésta s'a întêmplat Sâmbătă.

Câţĭ-va ómenĭ lipsiţĭ cu totul de bunul simţ faţă cu causa nóstră naţională, au fost în stare nu numai sĕ se desbine de clubul nostru român comitatens, ci sĕ céră chiar ajutorul alegĕtorilor ungurĭ din Scheiŭ, pentru a-şĭ satisface ambiţiunii lor, de a fi aleşĭ chiar în contra voinţii majorităţii covêrşitóre a connaţionalilor lor. Ce au făcut aceste vre-o 3—4 persóne prin fapta acésta nenorocită a lor, prin care au trădat interesele cele mai marĭ ale causei române şi în deosebĭ ale Românilor din Scheiŭ, se va vedé în curênd.

Compania Vlaicu-Stinghe-Mănoiu va avé sĕ rĕspundă înaintea obştei românescĭ pentru faptele sale. Lĭ-a succes cu ajutorul strĕin sĕ dobóre lista clubului român, dér vaĭ! nu ei vor secera fructul acestei învingerĭ, ci strĕinii, la carĭ s'au adresat fără de nicĭ o remuşcare de consciinţă.

Tot rĕul are însĕ şi binele sĕu. A fost de lipsă ca cu o ḑi mai curênd sĕ scim în cine dintre ai noştri ne putem încrede, şi în cine nu!

Alegerile comunale în Rêşnov.

Rêşnov, 6 Dec. n.

On. Redacţiune!

In legătură cu cele publicate până acuma în causa alegerilor comunale din Rêşnov, în mult preţuitul D-Vóstrĕ jurnal „Gaz. Trans.“, Vĕ rog sĕ binevoiţĭ a da loc următorului raport, silindu-mĕ a descrie în mod cât mai obiectiv întrégă afacerea alegilor din Rêşnov.

Inainte de tóte trebue sĕ anticipez, că Românii din Rêşnov, în ce privesce numĕrul sufletelor, sunt cu peste 800 suflete mai mulţi decât Saşii, ér ca alegĕtorĭ sunt cu 100 mai mulţi, cu tóte acestea însĕ n'au ajuns până astăḑĭ, ca sĕ pótă alege nicĭ vr'un representant român, nicĭ vr'un funcţionar comunal. Causă la acésta a fost vitrigitatea timpului, nesciinţa şi neinteresul poporului, apoi or fi mai fost şi alte destule cause.

Astăḑi avênd biserica nóstră 2 preoţĭ, ér şcóla 5 învĕţătorĭ, toţĭ tinerĭ, nu nĭ-a plăcut starea putredă în care s'a aflat poporul nostru şi jenându-ne pe fie-care faptul trist, că în afacerile comunei n'aveam representanţĭ decât unul, doi, ca virilişti, carĭ mult nu puteau face în mijlocul atâtor Saşĭ, ne-am pus pe lucru, ca singurĭ sĕ ne eluptăm drepturile pe carĭ Saşii de bună voie nu ni-le dădeau, ba ni-le desconsiderau.

In vederea nouĕlor alegerĭ, prin convenirĭ dese, prin vorbirĭ şi întrunirĭ cu poporul, l'am făcut sĕ înţelégă ruşinea ce ne arată cu degetul, şi toţĭ în bună armonie am decis a lupta pe tóte căile legale, spre a ne validita drepturile.

Joi diminéţa în 1 Decemvrie n. încă până nu era ḑiuă bine, de ar fi trecut un strĕin prin comună, prin partea locuită de Românĭ, ar fi observat, că aicĭ se pregătesce o mare mişcare, căcĭ pe fie-care stradă vedeai un preot séu învĕţător strigând şi bătênd în fie-care pórtă spre a scula şi scóte în stradă ómenii, carĭ, după ce pe la 6 óre a. m. au început a se trage tóte clopotele de la biserica românéscă, au început a curge Românii, ca frunḑa şi érba din tóte părţile.

La 7 óre s'au presentat, conform legei, la primărie la presidiul alegerei cei împuterniciţĭ cu plenipotenţe, carĭ erau în numĕr de 91. Acésta am făcut'o în grabă, ca sĕ nu mai perdem timpul, ca acum trei anĭ, când perdusem, numai din motivul, că am presentat plenipotenţele la 10 óre, când, sĕ 'nţelege, ne-au fost respinse.

Predând plenipotenţele, ne-am reîntors cu toţii la biserică, unde după vorbirĭ de însufleţire din partea conducĕtorilor pe la 9 óre, timpul fixat pentru începerea alegerei, am pornit cu toţii în rênd câte 4, spre primărie. Iţĭ era mai mare dragul sĕ privescĭ convoiul ce părea că nu mai are sfîrşit.

Ajunşĭ în piaţă, frumosul convoiŭ a fost silit a se împărţi în 2 grupurĭ, de óre-ce cei din fruntea primăriei fiind toţĭ Saşĭ, în egoismul lor nemărginit s'au îngrijit sĕ ne diviseze prin împărţirea nedréptă în cercurĭ de alegere, care nu s'a făcut nicĭ după naţionalitate, nicĭ după n-rul caselor, ci într'un mod revoltător; s'au împărţit în 2 cercurĭ, avênd cercul I a cuprinde n-rii de la 1—170 şi de la 414—738, ér cercul II de la 171—413 şi 738—934, complexul Românilor fiind de la nr. 157—678; au intenţionat a ne împărţi aşa, ca amestecându-se Saşi cu Românĭ, aceia sĕ ne maioriseze în ambe cercurile, sciind, că Românii nu prea trăesc în sat, ci pe la fabricile din România, de-altcum vecine cu noi. Ḑic prin împărţirea cercurilor electorale, ne-au despărţit în 2 părţĭ, alegerea ţinêndu-se pentru ambe cercurile în locurĭ deosebite, avênd fie-care lista cu candidaţii sĕi, şi anume în lista cercului I erau ca ordinarĭ d-nii preoţĭ I. Hamsea şi C. Proca, apoi G. Proca înv. pens., şi învĕţătorii Romul Cristolovean şi Br. Tipei, ér suplenţĭ I. Nan, econom, V. Bude, înv., V. Şofran, I. Drăghicĭ şi G. Creţu, ér în lista cerc. II. A. Tret, D. Ilie, I. Dobrescu, N. Cimpoia şi B. Armăsar, suplenţĭ: I. Brezean, V. Cârstocea, St. Proca, I. Pop şi V. Dobrescu.

Atât până la alegere, cum şi în decursul votărei s'au încercat corupţii, mituirĭ şi ameninţărĭ din partea Saşilor printre Românĭ şi meşterĭ (neorustici), dér fără resultat, căcĭ aprópe fie-care Român era un poliţai. Toţĭ cu ochii în patru păzeau ca sĕ nu cadă vre-unul în ispită. Cu tóte ameninţările însĕ, nimic n'au câştigat Saşii de la ai noştri, căcĭ sătui erau de belelĭ şi nedreptăţĭ, căcĭ ce póte fi alta decât curată belea când pentru crosnia (berda) de lemne s'a pus taxă 2 cor. avênd crosniaşii a aduna numai uscăturĭ şi putrigaiurĭ, nefiindu-le permis a se folosi de topor în pădure. Vă sĕ ḑică pentru lemnele ce comuna ar trebui sĕ le cureţe cu plată au pus taxă, pentru-că crosniaşii sunt numai Românĭ şi neorusticĭ, ba cei mai mult, comitetul comunal în anul trecut a licitat fragĭ, smeură, afine, bureţĭ, alune etc. tóte fructele pădureţe, pentru-că acelea numai Românii le adunau, ér aḑĭ, ca sĕ pótă cine-va aduce de acestea trebue sĕ aibă un ţîncuş de tinichea de la arêndaş pentru care trebue sĕ plătéscă 2 coróne. Pentru vitele de păşune s'au pus taxe nebiruite, ce nu s'au mai pomenit la noi în comună, din care causă mulţĭ Românĭ au trebuit sĕ-şĭ vîndă aprópe şi vitele de lapte. Ni-s'au trimes pe cap un hornar, care de silă trebue sĕ-l priméscă fiecare bogat séu sĕrac, şi séu a curăţit ceva séu nu, taxa lui trebue sĕ i-o plătéscă.

S'a pus robota comunală după casă şi nu după moşie, adecă pentru casa de lemn 4 ḑile, casa de piétră 6 ḑile şi casa cu etaj 8 ḑile robotă la an. Aşa se întêmplă, că un neorustic ce are casă cu etaj, face atâtea ḑile de robotă ca primarul, care are 4 carĕ cu de atâtea-orĭ 4 vite, 6 bivoliţe şi moşie până-i lumea, Apoi sĕ nu te revolţĭ?

Acestea şi altele mai marĭ decât acestea ni-s'au făcut nouĕ, decĭ orĭ-ce momeli şi orĭ-ce ameninţărĭ n'au putut avea nicĭ un efect, căcĭ celui sătul în zadar îi mai îmbii, séu celui sĕrac ce sĕ-mai iai.

La 9 óre s'a început alegerea, unde Românii venise cu grămada, ér Saşii tot grupurĭ, care s'a sfîrşit de aşa, că în cercul I. Românii au avut 270 voturĭ, Saşii 202, ér în cercul II. Românii au avut 164 voturĭ, Saşii 220.

Prin urmare în cercul I. a reuşit lista Românilor întrégă şi neştirbită.

In cercul II. încă am fi reuşit, décă nu ar fi fost mai multe pedecĭ. Anume, cei mai mulţĭ Românĭ din cercul II. trăesc prin Azuga şi Buştenĭ la fabricĭ. Li-s'au trimis şi lor un apel călduros şi înălţător ca pe timpul apostolului Pavel, au promis bieţii, că toţi se vor presenta la alegere, ca sĕ-şĭ vadă neamul înaintat, dér au fost opriţĭ séu mai bine ḑis ameninţaţĭ de proprietarii fabricelor, că de vor veni, inapoi n'au ce mai căuta. Şi étă cum. Acele fabricĭ sunt în mânĭ săsescĭ şi nemţescĭ, ér pe proprietarii lor i-au încunosciinţat domnii din primăria nóstră despre alegerĭ, şi aşa oprirea lor. Dér asta nu ni-s'a întîmplat acum de prima dată.

Suntem însĕ din cale afară mulţumiţĭ cu resultatul obţinut, căcĭ ceea-ce am obţinut, prin luptă dréptă am obţinut.

La 4 óre p. m. timpul pentru încheierea alegerei, publicându-se resultatul alegerei, poporul nu mai putea de bucurie şi în cântece şi în strigărĭ de „sĕ trăiéscă dreptatea“ au mers până la biserica românéscă, unde mulţumind lui Dumneḑeu pentru resultatul îmbucurător, în cea mai perfectă ordine toţĭ s'au împrăşciat la casele lor, mângăiaţĭ în sufletul lor, că prin muncă şi stăruinţă au ajuns la isbândă.

Acéstă isbândă încă n'a fost decât numai începutul luptei, căcĭ ómenii vĕdênd ce pot prin unire şi bună înţelegere, acum se cugetau serios asupra ajungerei a câtorva ómenĭ mai de sémă dintre Românĭ şi în primăria comunală prin alegere ce avea sĕ se ţină Lunĭ 5 Decemvrie n. a. c.

Conform legei s'au şi anunţat ca concurenţĭ dintre Românĭ la protopretorele, la postul de primar, până la juraţĭ şi cu toţiĭ aşteptam ḑiua alegerei, ca sĕ ne vedem şi noi visul cu ochiĭ, adecă după drept şi dreptate, băgaţĭ la primărie 2 séu 3 membriĭ românĭ.

Lunĭ des de diminéţă toţĭ cei chemaţĭ erau la locul lor ca şi Joi, i-am adunat pe toţĭ în sunetul clopotelor la biserică, locul sfânt dătător de curagiŭ, nădejde şi isbândă, ér la 8 óre am plecat spre casa comunală în şir câte 4, de păreau că nu mai au sfîrşit.

Fost'am ca la 400 alegĕtorĭ.

Presentându-ne înaintea primăriei, protopretorele Fischer era acolo cu o gardă de 8 jandarmĭ. El vĕḑênd atâta spuză de Românĭ, nu scia cum sĕ încurce lucrul, fiind şi el Sas; am înţeles din gura lui, că ar voi sĕ ţină alegerea în cancelaria comunală, unde fiind localul strîmt pentru astfel de afacerĭ, voia a introduce un grup de 30—40 saşĭ, cu ajutorul cărora sĕ proclame de aleşi pe favoriţiĭ lor, ér mulţimea neîncăpênd sĕ nu se pótă manifesta, şi fiind timp de iérnă, prin urmare frig în stradă, sĕ fie nevoiţĭ a se înfunda în birt séu a se împrăscia, ceea-ce ar fi fost pe placul Saşilor. Vĕdênd acésta s'au presentat preoţiĭ la protopretore, căruia arătându-i că din motivele mai sus înşirate alegerea nu se póte ţiné în primărie, îl în-

vită a o ţine în sala comunală de la (Ho-tel, unde s'au ţinut tot-déuna. In fine s'a şi primit acésta, dér ce sĕ vedĭ, Românii erau ca la 400, ér Saşiĭ ca la 100.

Vĕdênd acésta protopretorele şi cu conducĕtorii Saşĭ, nu sciau cum sĕ facă sĕ-şi scótă favoriţii la reuşită, decĭ s'au folosit de mai multe apucăturĭ.

De esemplu în sensul legei, alegerea bărbaţilor de încredere compete alegĕtorilor, ér nu representanţei comunale, după cum a voit d-l prim-pretor, ba a şi făcut'o chiar, căcĭ declarând şedinţa representanţei de deschisă, a provocat'o sĕ-şi alégă din sînul sĕu 4 bărbaţĭ de încredere pentru actul electoral. Representanţa a şi ales 4 membrĭ, toţĭ Saşĭ. La acésta membrul representanţei G. Proca, face propunerea, ca între bărbaţiĭ de încredere sĕ fie ales şi păr. I. Hamsea. Atuncĭ preotul Hamsea cu legea în mână arată d-lui prototpretor, că dreptul de a alege bărbaţĭ de încredere îl au alegĕtoriĭ şi nu representanţa comunală. Strîns cu uşa d-l ppretor cedéză, şi aicĭ Româniĭ s'au arătat marinimoşĭ, căcĭ deşi puteu sĕ alégă ca bărbaţĭ de încredere tot Românĭ, au ales 2 Saşĭ şi 2 Românĭ.

Dreptul de a candida la postul de primar, după lege îl are preşedintele (solgăbirĕul). La acest post, deşi aveam candidatul nostru pe înv. pensionat d-l G. Proca, solgăbirĕul a candidat 3 Saşĭ, dintre carĭ au voit sĕ proclame pe unul singur, care e cunoscut de cel mai mare şi incarnat adversar al Românilor; ér pe candidatul nostru l'au lăsat afară din listă, deşi rugat a fost cu insistenţă din partea Românilor, ca în interesul bunei înţelegerĭ, a păcii şi înaintării comunei sĕ candideze şi pe concurentul lor. Ca om părtinitor însĕ n'a ţinut cont de dorinţa maioritâţiĭ alegĕtorilor.

Anunţându-se acésta poporului, acesta ca dintr'o gură striga: „Nu ne trebue, nu-l vrem, cerem dreptate". Dér dreptate nu ni-s'a făcut, căcĭ uşa de la sala cea mare ni-a fost încuiată, închiḑênd mulţimea în ea, ér solgăbirĕul cu comitetul era într'o sală mai mică de alăturĭ, pe carĭ îi vedeam numai prin geamurile uşilor. Norocul a fost, că ca bărbaţĭ de încredere au fost aleşĭ d-niĭ preoţĭ, carĭ cu credinţă şi mult curagiŭ ne representau. Au anunţat poporului prin uşa ce o deschiau numai de a ne da scirĭ, că primar ar fi ales; poporul prin strigăte şi mişcărĭ din mânĭ, arăta că nu primesce o astfel de alegere bruscă şi ilegală. In fine se fac propunerĭ, ca sĕ facem un compromis şi Saşiĭ ne declară, că ne dau 2 juraţĭ. Cerênd însĕ ca sĕ ni-l pună pe hârtie şi sĕ fim sigurĭ de ei, nu s'au învoit, ci cu promisiunĭ voiau sĕ-i lăsăm în pace sĕ trécă peste alegerea primarului, viceprimarului şi cassarului, apoi la juraţĭ nu mai puteam face nimic.

Vĕdênd noi însĕ, că cu apucăturĭ mârşave vor sĕ ne înşele şi neîndreptăţéscă cum ne-au mai ţinut şi de altă-dată, pe altă uşe a pĕtruns în sala mică mulţimea, unde însĕ gendarmii cu colórea cereĭ au oprit mulţimea luând puscile gata, deschiḑênd trăgătorul le-a pus suliţile în pepturĭ. Atuncĭ am audit pe un Român mic de stat, dér mare de inimă ḑicênd: „Trageţĭ mĕ, că nu mĕ speriŭ, şi eu am purtat puşcă, nu mĕ tem de ea". Dér n'a fost lipsă de a trage, căcĭ poporul a fost pacinic, ci pe basa legei îşĭ pretindea dreptul sĕu, sătul fiind de nedreptăţĭ. In fine solgăbirĕul vĕḑênd, că nu póte face ce i place lui şi mamelucilor sĕi saşĭ, întrerupe alegerea şi declară adunarea disolvată.

Imediat după acésta toţĭ alegĕtorii românĭ presenţĭ ca la 400, plécă spre Braşov pe jos, în frunte cu ambii preoţĭ şi toţĭ învĕţătorii, având între ei şi pe bĕtrânul Proca şi negust. G. Ilie. Ar fi putut pleca cu căruţe, dér au voit ca aşa sĕ fie mai imposant, au luat'o pe jos spre Braşov cu scop ca presentându-se înaintea d-lui comite suprem, sĕ-l rugăm a ordona, ca dreptate sĕ ni-se facă şi sĕ nu permită strâmbătatea. Tot drumul de la Rĕşnov la Braşov (12 Klm.) l'am percurs în cea mai bună ordine, cântând şi glumind, după cum e firea Românului, care şi în bucurie şi 'n năcas cântă.

Dér mare e dracul, a inventat telefon, şi cu strâmbătatea în mână anunţase poliţia din Braşov, că de la Rĕşnov vin o sumedenie de rĕsvrătitorĭ. Dér ce rĕsvrătitorĭ, căcĭ aprópe toţĭ plecaseră la alegere nemâncaţĭ, fără băţ, fără nimic, aşa că pe drumul alunecos nicĭ cu ce sĕ sprijini nu aveau, ér bĕtrânul Proca a cerut un băţ din Christian, ca sĕ aibă pe ce sĕ sprijini pe drumul ce nu l'a mai făcut pe jos póte de când era student. Decĭ toţĭ eram cu mânile góle. Trecênd din Christian, preoţii au plecat înainte cu o sanie, spre a pregăti presentarea mulţimei la d-l fişpan.

Intâlnind în drumul nostru câte-va căruţe venind de la Braşov, ni-se spune, că în capul Braşovului ne aşteptă gendarmĭ şi poliţiştĭ şi nu vom puté intra în oraş. Ajungênd acolo, am vĕḑut, că adevĕrate erau cele spuse, căcĭ în mijlocul drumului ne aşteptau 3 poliţai călărĭ, vre-o 6 pe jos şi vre-o 20 gendarmĭ, toţĭ înarmaţĭ.

Poporul în desamăgirea sa întrébă, că de ce este oprit, ér păzitorii ordinei spuneau, că astfel li s'au poruncit. Nu trece însĕ mult şi vine la faţa locului căpitanul poliţiei, care încă ne spune, că nu-i permis sĕ întrăm în oraş, căcĭ acésta ar fi trebuit anunţat d-lui cu 24 óre înainte. Spuindu-i, că noi n'am visat de aşa ceva nu cu 24 óre, dér nicĭ cu câteva óre înainte, l'am rugat sĕ permită ómenilor sĕ între cel puţin în capul Braşovului-vechiŭ, ca acolo sĕ pótă cumpĕra ceva de ale mâncării. Dênsul ḑise că acésta nu o póte face, însĕ promite, că singur se va îngriji de ceva beutură şi pâne pentru ómenĭ, apoi ne ḑice sĕ alegem o deputaţiune de 20, care sĕ mérgă la fişpanul. Poporul alege pe învĕţătorĭ şi alţii din popor şi pornesc unii în trăsurĭ, alţii apostolesce; însĕ prin Braşovul vechiŭ întâlnesce deputaţiunea pe d-nii preoţĭ ai lor, carĭ le comunică, că d-l fişpan, care încă are cunoscinţă de tótă mişcarea, permite la tótă mulţimea a intra în oraş, însĕ nu grămadă, ci în grupurĭ de câte 30—40 inşĭ. Acésta s'a şi întîmplat; concentrându-ne cu toţii în oraş s'a ales apoi din nou o deputaţiune de vre-o 30 inşĭ dintre cei mai bĕtrânĭ, căcĭ erau şi ómenĭ de 70—80 anĭ. Aceştia în frunte cu preoţii şi învĕţătorii s'au presentat la d-l fişpan, după-ce s'au îndeplinit tóte formalităţile cerute, ér acesta, după-ce d-l preot Hamsea i-a spus scopul venirei nóstre la dênsul, cu mare bună-voinţă ḑise, că regretă că nu ne póte rĕspunde în limba nóstră, pentru-că nu o scie, dér ne vorbesce în limba oficiósă a statului, însĕ rógă pe d-l preot Hamsea ca în mod fidel sĕ spună celor presenţĭ românesce aceea-ce vorbesce dênsul. A ḑis, că sĕ bucură că căutăm dreptate la dênsul şi sĕ fim sigurĭ, că ne va da pentru-că dênsul la ocuparea acestui post a jurat, că va respecta legile, decĭ tot ce cerem în cadrul legei ne asigură că ne va da. Mângâiaţĭ de primire şi de cuvintele părintescĭ, dând mâna cu noi şi ḑicênd către un ţĕran „sĕnĕtate bune", am mers la cei lăsaţĭ afară şi li-am comunicat resultatul.

După acea dimpreună cu poporul tot în bună ordine am plecat spre gară, unde cu trenul de 5 óre p. m. am plecat spre casă. In tot locul nu ne-a lipsit siguranţa, căcĭ până şi la audienţă am fost însoţiţĭ de poliţie. Inapoi încă ne-a petrecut póte maioritatea poliţiei, ér la gară erau o companie de jandarmĭ, carĭ de alt-cum şi la primire au fost ascunşĭ la gară. Aceştia toţĭ ne-au făcut gardă de onóre, până la plecarea trenului, reservându-se espres pe séma nóstră 4—5 vagóne, în carĭ poliţia n'a permis nicĭ unui strĕin a intra. Cei ce îndrasnea sĕ se amestece printre noi, era prins de spinare de poliţai, cu cuvintele: „Tu nu eştĭ Rĕşnovean, întră în al cupeu." Aşa am fost numai noi de noi.

La sosirea nóstră în gara Rĕşnov: glótă de mulţime, femei, copii, cel puţin ca la 1000 suflete cu lămpaşe înaintea celor doriţĭ ai lor, pe carĭ îi credeau perduţĭ, deore-ce sĕ lăţise svonul, că la o crâşmă din apropierea gărei aşteptă toţĭ Saşii înarmaţĭ cu parĭ pe Românii pacinici şi neîndreptăţiţĭ.

Dér n'am vĕḑut nimic, ci în ordine cântând am percurs 2 strade principale până am ajuns la biserica nóstră, unde s'a ţinut o mică vecernie, ér preotul în genunchĭ a cetit slujbe de mulţămită, şi o vorbire liniştitóre, ér de aci în perfectă linişte, fie-care s'a dus la ale sale, aşteptând cu nerăbdare, şi mai tare oţeliţĭ de luptă, al doilea termin de alegere ce va fi a se anunţa din partea solgăbirĕului, şi despre care vom raporta la timpul sĕu.

Resultatul material: reuşită la alegerea comitetului, ér resultatul moral cine vré sĕ'l înţelégă, e fórte mare: Insufleţirea Românilor dea-şi căuta drepturile garantate de lege, atenţiunea celor din jurul nostru, unirea tuturor Românilor din comună, ce de mult lipsea, oţelirea pentru lupte nouĕ, şi speranţa în învingerea dreptăţii.

Er Saşilor li s'a dovedit, că au murit Românii, carĭ se lăsau înfricaţĭ de ameninţări, sĕu ademeniţĭ de beuturĭ, căcĭ pe cei de aḑi, carĭ au 5 clase, cu tot atâţia învĕţătorĭ harnicĭ şi 2 preoţĭ tinerĭ tot aşa de harnicĭ, nu'i mai pot ademeni cu tóte fabricile de beuturĭ, ci numai cu aplicarea dreptăţiĭ pretinsă de noi. A trecut timpul de umilinţă, când Românul trebuia, când intra în primărie, sĕ sărute mâna la toţĭ Saşiĭ, ér de'l afla vinovat cu ceva, îl punea la scaun şi'i măsura ciórecii cu trestia în primărie.

Romul Cristolovean.

Sinodul protopopesc din Clusiŭ.

Clusiŭ, la 2 Dec. 1904.

Sinódele nóstre protopopescĭ de obiceiŭ sunt numai nisce adunărĭ administrative-economice: se cetesc raporte, se votéză budgete, se aleg funcţionarĭ şi în unele se fac şi propunerĭ, cum s'ar puté ridica starea morală, cum s'ar puté depărta unele viţii şi anomalii, — propunerĭ, carĭ de obiceiŭ rĕmân pe hârtie. Sinodul protopopiatului român-unit al Clusiului, care s'a ţinut în 1 Dec. a. c. s'a ridicat preste aceste afacerĭ şi a fost o adunare frumósă, compusă din ce are tractul mai bun, ér cele sĕvĕrşite în sinod sunt de cea mai mare însemnătate. Membrii sinodului acestuia s'au arătat vredniciĭ representanţĭ ai celor 37 parochii şi 40 filii, carĭ sunt compuse din preste 35000 credincioşĭ, — în numele cărora au lucrat.

Conform programului, la 7 óre dim. s'a celebrat sf. liturgie în biserica româna-unită servind protopopul Dr. Dăianu şi capelanul I. Florian. La 9 óre s'a deschis sinodul în cancelaria protopopéscă prin părintele protopop Dr. Dăianu fiind de faţă aprópe toţĭ preoţii din tract şi câte 2 representanţĭ mirenĭ din fie-care parochie provĕḑuţĭ cu credenţionale în regulă, pe carĭ sinodul le-a verificat.

Cuvêntul de deschidere s'a ridicat peste formele convenţionale obicĭnuite cu astfel de ocasiunĭ. Cu cuvinte frumóse a tractat cestiunile marĭ, carĭ agită aḑi biserica română unită. Cu deosebire importantă a fost acea parte a vorbirei, care a tractat despre proiectul de reformă şcolară a ministrului Berzeviczy. A arătat pericolul, ce ameninţă biserica prin acel proiect, care are de scop a aduce biserica şi poporul, sĕ susţină nisce şcóle, carĭ vor lucra direct contra bisericei şi a neamului nostru. E un proiect absurd, care nu are de scop al instrucţiei cultura, ci învĕţarea unei limbĭ strĕine. Părintele protopop espune tóte principiile de drept, carĭ asigură bisericei dreptul de a dispune asupra şcólelor sale. Acestea principii de drept îndreptăţesc biserica sĕ lupte contra acelui proiect absurd.

Dreptul istoric, ḑice oratorul protopop, asigură bisericei şi poporului dreptul de a propune în limba sa în şcólele, ce le susţine. Cel dintâiŭ rege al Ungariei — S. Stefan — a enunţat, că *„regnum unius linguae imbecille et fragile est."* O mulţime de legĭ, tractate de pace, ordonanţe mai înalte şi bule papale, dau bisericelor dreptul de a dispune asupra limbei din şcólele, ce le susţine. Articolul despre uniune în special dă drept bisericelor şi confesiunilor din Ardeal sĕ pótă *înveţa* în limba lor. *Dreptul positiv* — legea despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor, legile şcolare din 1868 şi înarticularea în lege a autonomiei bis. românescĭ încă dau bisericei dreptul, ce proiectul cel nou vré sĕ-l răpéscă. Mai departe *etica politică* pretinde, că diversele declaraţiunĭ şi promisiunĭ ale corpurilor legiuitóre ungare despre libertatea naţională şi confesională, sĕ fie cinstite şi esecutate. In fine declaraţiunile venite dela Capul statului despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor şi confesiunilor din ţéră dau drept bisericei sĕ se apere contra atentatului, ce sĕ comite prin proiectul lui Berzeviczy.

Sub impresia acestui discurs preotul *Emil Pop* a propus şi sinodul a primit cu *unanimitate* moţiunea în care se accentuéză că sinodul: „Considerând, că proiectul de reformă şcolară presentat prin actualul regim, isbeşte în tóte ideile de drept divin şi positiv şi atacă în mod făţiş autonomia legală a bisericei nóstre române unite — sinodul identificându-se cu atitudinea Prelaţilor românĭ, protestéză în numele dreptului şi a dreptăţei în contra atentatului intenţionat prin proiectul de lege al ministrului Berzeviczy. — Işĭ esprimă mulţămita şi omagiile Archiereilor românĭ şi în deosebĭ I. P. S. Sale Metropolitului Dr. V. Mihalyi de Apşa, rugându l cu tótă reverinţa şi încrederea, ca sĕ aducă la cunoscinţă tuturor factorilor constituţionalĭ, că întreg clerul şi poporul credincios, gelos de drepturile bisericei şi şcólei sale, şi agitat de o adêncă nemulţumire, doresce *delăturarea atentatului* proiectat prin retragerea definitivă a noului proiect de reformă şcolară.

Tot-odată sinodul hotăresce şi însărcinéză presidiul, ca prin o scrisóre circulară sĕ comunice tuturor sinódelor protopopescĭ acéstă decisiune, cu rugarea de a o primi şi sprijini şi din partea lor".

In felul acesta s'a esprimat — cu energie şi cu demnitate — sinodul protopopesc al Clusiului despre proiectul lui Berzeviczy.

O altă cestiune importantă a fost pusă în discuţie din partea domnului V. *Hossu*, jude de tablă, curator şi representant al bisericei din Clusiŭ. D-sa arată prin cuvinte frumóse, *cât de simţită e lipsa conlucrării mirenilor la afacerile bisericei* şi arată tot-odată şi *îndreptăţirea dorinţei mirenilor de a intra în organismul bisericei nóstre*. Spre acésta e de lipsă, ca la *sinódele nóstre archi- şi diecesane sĕ fie admis şi elementul mirean*, unde preoţii cei mai bunĭ şi mirenii cei mai distinşĭ la olaltă sĕ lucreze cu puterĭ unite spre prosperarea bisericei şi a poporului. E acésta o dorinţă generală a inteligenţei mirene, de a-şi da drepturĭ în afacerile bisericescĭ, şi decă acésta dorinţă ar fi împlinită atuncĭ ar dispăré indiferentismul, cu care mulţĭ mirenĭ sĕ pórtă faţă de biserică.

Sinodul, după o discuţie mai lungă, care s'a referit mai mult la formă decât la fond, a primit — cu majoritate de voturĭ — propunerea d-lui *Vasile Hassu*, aşa după cum urméză:

„De óre-ce tóte confesiunile din patrie se organiséză pe principiul representaţiunei, alegênd în organismul sĕu elemente dintre preoţĭ şi mirenĭ; considerând, cum că numai biserica nóstră română unită în privinţa acésta e de tot neorganisată şi din acésta urméză, că nicĭ despre îngrijirea preoţilor, nicĭ a şcólelor nu avem mĕsurĭ mulţămitóre şi îndestulitóre; considerând cumcă prin unirea bisericéscă datinile şi obiceiurile vechĭ ale Românilor au rĕmas neatinse, — după unire însĕ mare parte în cursul timpurilor nu s'au mai observat, şi tóte aceste urmărĭ rele numai prin un sinod mixt se pot — conform dorinţelor generale — ameliora: propun, ca onor. sinod protopopesc sĕ priméscă şi decidă, ca Esc. Sa Metropolitul sĕ fie rugat prin o representaţiune, ca sĕ binevoiéscă a convoca un *sinod mixt archidiecesan* şi totodată sĕ binevoiéscă — în înţelegere cu toţĭ episcopii — a face paşii de lipsă pentru ţinerea unui congres al întregei provincii metropolitane. Representaţiunea acésta spre orientare şi părtinire sĕ se comunice cu tóte protopopiatele din Archidiecesă."

Acéstă propunere e cu atât mai importantă, cu cât e făcută din partea unui fruntaş membru al inteligenţeĭ românescĭ, fruntaş, care e şi membru în directorul fundaţiunei Şuluţiane, alăturea cu cei mai distinşĭ bărbaţĭ ai bisericei nóstre.

De importanță a fost și raportul presidial despre starea protopopiatului. Am aflat cu durere, că de când s'au întrodus nefericitele legĭ politice bisericescĭ, se înmulțesc concubinatele. In timpul din urmă însĕ, dându-se o pildă frumósă în *Coruș*, unde protopopul a cununat de-odată 17 părechĭ concubine, au început frații preoțĭ sĕ lucreze cu zel spre delăturarea acestui rĕu din poporul nostru. Sĕ sperăm, că preoțimea pe viitor va împiedeca prin tóte mijlócele posibile lățirea acestui vițiu.

„Pocăiții" încă neliniștesc tractul, dér nu cu așa vehemență ca în trecut. Scólelor nóstre li-se fac fel de fel de neplăceri din partea organelor administrative, lucrând acestea după putință la nimicirea școlelor nóstre.

Interesantă a fost espunerea despre *misiunile poporale*, carĭ în tractul acesta au fost întroduse mai întâiŭ, și despre carĭ I. P. S. Sa Metropolitul Mețianu se esprimă fórte frumos într'un circular al sĕu, în care îndemnă preoțimea gr. or. sĕ urmeze esemplul preoțimei gr. cat. din tractul Clușiului. Preste tot unde s'au ținut, — misiunile au făcut o impresie fórte frumósă asupra poporului nostru, ér „Pocăiților" ĭ-au impus reservă.

Cu plăcere constată părintele protopop, că și în alte părțĭ au urmat pilda Clușenilor.

A urmat apoi raportul bibliotecarului despre mișcarea bibliotecii în decursul anului. Bibliotecariul Valer *Pop* dându-șĭ dimisia a fost ales Iuliu *Florian*, capelanul Clușiului. S'a ales pentru censurarea rațiunilor fondului tractual și a budgetului o comisiune de 5: preoții E. Moga și I. Mihalca, învĕțătorul N. Maier și curatorii I. Maier și D. Caian. Cu acésta s'a închis I ședință la 12 óre d. a.

La 3 óre s'a început ședința a doua. Comisia alésă șĭ-a făcut raportul prin preotul I. Mihalca. S'au votat mai multe ajutóre pentru școlele mai lipsite din tract. Demisionând cassarul V. Pop și controlorul B. Micușan, au fost aleșĭ: cassar Iuliu Florian, controlor E. Moga. In urmă s'a primit un regulament intern pentru administrarea fondului tractual lucrat de o comisie esmisă din partea unui sinod din trecut și compusă din Dr. Daianu, B. Podóbă și S. Roșianu.

Cu acestea la 5 óre d. a. s'a închis acest sinod important.

Popa.

Convocare.

Reuniunea femeilor române pentru ajutorarea vĕduvelor sérace din Brașov și Săcele îșĭ ține *adunarea sa generală* în 30 Noemvrie st. v. a. c. — ḑiua sântului Andreiŭ — (13 Dec. st. n.) după prânḑ la 3 óre, în sala festivă a gimnasiului românesc din Brașov.

Avem onóre a învita la acéstă adunare pe stimatele membre fundatóre și ordinare ale Reuniunei.

Pe lângă agendele obicĭnuite adunarea de acum are sĕ resolve și problema alegerii comitetului pe un nou period de 3 anĭ.

Brașov, 22 Novembre v. 1904.

Pentru comitetul societății:

Balașa Blebea, presidenta. *Dr. I. Blaga*, secretar.

Reuniunea
învĕțătorilor românĭ unițĭ din Archidiecesă.

De lângă Mureș, Oct. 1904.

XVI.

Din procesul verbal al adunării generale din Blașiŭ, ținută în 8 și 9 Nov. 1903 ședința III, mai restéză publicarea alegerii oficialilor centralĭ, care s'a efectuit la finea ședinței. Precum scim din statutele reuniunei, oficialii se aleg, conform prescriselor statutare § 28 și 29 pe un period de trei anĭ prin votare secretă, fiind alegerile prin aclamațiunĭ invalide.

După-ce reuniunea îșĭ are, conform dispozițiunei § 6 al statutelor, centrul în Blașiŭ, se înțelege de sine, ca și oficialii numițĭ pentru conducerea reuniunei, au sĕ fie aleșĭ dintre membrii ordinarĭ cu locuința acolo, ca așa biroul central sĕ pótă funcționa în interesul reuniunei mai cu inlesnire. După ce mai departe membriĭ fundatorĭ și onorarĭ nu pot fi aleșĭ ca oficialĭ, adunarea generală este așa ḑicĕnd constrînsă așĭ alege pe cei dintre membrii ordinarĭ cu locuința în centru.

La postul de președinte s'a ales cu 23 voturĭ George Munteanu, directorul preparandiei, de vice-președinte Ioan F. Negruțiu tot cu atâtea voturĭ, de secretar I Petru Ungureanu cu 23 voturĭ, de controlor Aron Deac cu 23 și de biliotecar Emiliu Sabo cu 18 voturĭ.

Cei mai mulțĭ fură numai realeșĭ, fiind că de la constituirea reuniunei au condus tot ei ca oficialĭ din centru afacerile reuniunei.

Invĕțătorimea și respective membrii reuniunei sunt recunoscĕtorĭ pentru fatigiile multe ale oficialilor centralĭ nesalarisațĭ, carĭ cu multă abnegațiune au sĕ pórte oficiul lor neremunerațĭ, ceea-ce în lumea de acuma este un sacrificiu adus pe altarul culturei poporului român, căcĭ décă facem între altele numai o asemĕnare mică cu oficialii centralĭ ai „Asociațiunei", vedem că acolo aceștia au salariile lor pe când la reuniunea nóstră oficialii noștri deși cei mai mulțĭ lucră mai intensiv, nu primesc nicĭ un salar, ba nicĭ óre-care remunerațiune.

Progresând reuniunea nóstră și în cele materiale, a sosit timpul, ca barem unii oficialĭ, de ocamdată secretarul I. și cassarul, sĕ fie în proporție cu ostenelele lor remunerațĭ, asta o cere și interesul bine-priceput al prosperărei reuniunei; décă vor lucra aceștia doi cu tótă puterea, atuncĭ și veniturile reuniunei se vor augmenta. Din acestea considerărĭ recomand a-se pune pe tapet remunerarea oficialilor și cred, că viitórea adunare generală nu se va eschiva în fața acestei întrebărĭ.

Mureșanul.

Mulțămită publică.

Pentru comuna și biserica nóstră de aicĭ, carĭ au fost distruse prin incendiul din 8 August au bine-voit a mai veni în ajutor prin contribuirĭ marinimóse următorii domnĭ:

Il. Sa Dr. Vasile Hossu, episcop 50 cor., Il. Sa Petru Pop, preposit 10 cor., Il. Sa Ioan Boroși canonic, 3 cor., Rev. domnĭ: Beniamin Densușianu, canonic 5 cor., Ioan Madincea, canonic 1 cor., Nicolau Nestor, canonic 10 cor. D-nii Dr. Isidor Pop, advocat 5 cor., Dr. Maior, medic 2 cor., G. Popoviciŭ, protopop 3 cor., I. Țiucu, capelan Lugoșiŭ 1 cor., Liviu Iancu paroch Viszag 4 cor., Andreiŭ Pop Bociat par. Boutiari sup. 5 cor., Simion Blasiu, locot. colonel Clușiŭ 10 coróne, Baternay Akós, notar, 10 coróne, Nandrá Gyula, jude 5 cor., Ioan Batuca, sub-notar Clopotiva 5 cor., Petru Burlea, paroch Iscroni 2 cor., Nicolau Burlea, cantor 1 cor., de la mai mulțĭ colectat 5 cor., Petru Voin, paroch în Baru mare și mic 5 cor.

Ioan Andras, Crăciun Negoti câte 2 cor., Ioan Opriș, învĕț., Traian Rusu, Cornelia Goteas, Ioan Gesbea, Tanase Gesbea, Paloti Bora, Nistor Maria, Petru Purece, Ioan Șoldea, Andraș Costa, Dumitru David, Ioan Necș câtĕ 1 cor., Janes Rahota, Ioan Ungur, Vlaicu Rus câte 60 b., Ioan Bahota, Pavel Deate, Iosif Floroi, Vasile Nogoți, Simion Suciu, Ioan Balnea, Petru Suciu, Anuța lui Vlaicu câte 40 b., Nicolae Deate Julian Deate, Stefan Rahota, Josea Popa, Stefan Deate, Silvestru Rahota, Tregia Cenția, Ioan Popa, Nicolae Costa, Lina Bora, Eva Costa, Paul Negoți, Aurel Necș, Ioan Andres, Lapadus Jitea, Filip Pirv, Avram Jitea, câte 20 b., Maria Andras, Marina Negoti, Arnise Rahota, Ilina Boba, Ana Boldea și Veronica Novacesc câte 10 banĭ.

In numele nenorociților și a bisericei priméscă și pe acéstă cale cea mai fierbinte mulțămită pentru sprijinul și iubirea dovedită.

Ostrovul-mare, în 24 Noemvrie 1904.

Petru Ciachi, par. gr. cath.

Literatură.

„*Reuniunea învĕțătorilor* românĭ de la școlele poporale confesionale ortodoxe din protopresbiteratele Arad, Chișineu" etc. este numele organului periodic ofiicios al numitei Reuniunĭ. Apare la Arad odată pe lună. Redactor Iosif *Moldovan*. Abonamentul 5 coróne pe an. Nr-ul 4 apărut acum are următorul sumar. 1, „Sĕrăcia și avuția" — disertațiune ținută de G. Purcariu. 2. Conferență de tómnă a învĕțătorilor din despărțĕmêntul Aradului ținută la Batania. 3, Escursiune scientifică la Mezőhegyes. și alte informațiunĭ.

Cunóscerea pămêntului și gunoirea lui.

— Urmare. —

5. *Pămêntul văros* e în cele mai multe rêndurĭ mestecat și cu alte soiurĭ de pămênt și mai cu sémă cu năsip și lut, din care causă apa o primesce curând și o lasă numai târḑiu, producênd o fierbere mai mică orĭ mai mare, după cum e cantitatea varului. Pămêntul văros e rĕu și neproductiv, de aceea numai când e mestecat cu alte soiurĭ de pămênt se póte folosi.

Produce: grâu, ovĕs, alac, lucernă, rapiță, bob ect. Dintre plante sĕlbatice cresc: Păpucul dómnei gălbior, meiul păsăresc, șopârlăița cu florĭ marĭ, ochiul lupului mic, mama pădurei de deal, romonița mare galbină, dedățeii de pădure, rușcuța de primăvară, apoi rugul de mure, trifoiul de munte, odosu fără mustéță ect., ect.

6. *Pămêntul mărgos* constă din o amestecatură de lut, năsip și var. Ómenii îl cunosc sub numirea de spoială (meal). E bun pentru pășune de oi, căcĭ produce plante gustóse pentru animalele erbivóre (óie, bou, cal ect.).

Acest soiu de pămênt produce și grâu, cucuruz, ovĕs, orz, dér mai cu samă le priesce cu deosebire bine plantelor păstăióse și trifoiului.

Dintre plantele sĕlbatice cresc: murele, gușa porumbului, laptele cânelui mic, mĕru sĕlbatic, podbealu ect

7. *Pămêntul humos* e format din tot felul de corpurĭ trecute în putrejune. E cel mai roditor conținênd cea mai multă grăsime — fiind compus din diferite rĕmășițe de plante, rădĕcinĭ și gunoiu etc.

Pămêntul de soiul acesta e de colóre négră și produce tot felul de bucate și ierburĭ, dér mai cu sémă e bun pentru a se lăsa ca fânațe și pășunĭ. Produce și grâu, cucuruz, sĕcară, rapiță, sfecle de zahar, napĭ, trifoiu, măzăriche ect.

In acest pămênt cresc ca plante sĕlbatice: trifoiul alb, trifoiul corcit, măzărichea sĕlbatică, știru, laptele lupului, urzica mică, urzica mórtă albă, tășculița de câmp, bănuțeiĭ, păpădia, chiru alboc etc.

8. *Pămêntul mlăștinos* e unul dintre pămênturile cele mai nefolositóre, căcĭ în tot-déuna e plin cu apă și așa nu e în stare a produce nicĭ un fel de cereale și nicĭ ierburĭ folositóre. Ierburile și plantele sĕlbatice ce se produc pe aceste pămênturĭ sunt de multe orĭ chiar și stricăcióse sănĕtății animalelor ce le mănâncă.

Locul acesta îl putem cunósce, căcĭ el produce următórele plante sĕlbatice: córa calului, pipirigu de deosebite felurĭ, iarba purecilor ect.

Aceste sunt tóte soiurile de pămênt, pentru a căror cunóscere am înșirat și plantele sĕlbatice ce cresc pe ele, ca astfel economii noștri sĕ le pótă cunósce mai ușor.

Gunoiul.

Cunoscênd plugarul pămêntul sĕu, în urma esaminărei făcute după îndrumarea arătată mai sus, are sĕ se apuce de lucru și sĕ'l lucreze așa după cum cere natura pămêntului, căcĭ alt-cum cere pămêntul cel lutos și alt-cum cel văros, năsipos, pietros ect. Afară de aceea trebue sĕ planteze de acele plante, cereale, legume, pomĭ ect., la carĭ le priesce mai bine și carĭ se desvóltă mai ușor și produc mai mult, — căcĭ sciut este, că nu într'o formă sunt de productive tóte locurile. Unele produc mai bine grâu, altele cucuruz, ér altele crumpene (baraboi) și prin urmare de voiesce economul a'șĭ rescumpăra ostenéla, e de lipsă a cunósce, cărei plante unde îĭ place mai bine și unde produce mai mult.

Mai înainte v'am amintit că în pămêntul humos se produc aprópe tot felul de fructe și din contră că în cel petros mai nimic

De óre-ce și locuitorii din aceste ținuturĭ încă au de a face mai în tóte ḑilele cu deosebire cu pămêntul pietros, afară de unele escepțiunĭ unde se află și alte soiurĭ de pămênt — și după-ce și ómenilor din aceste ținuturĭ le place a mânca mămăligă și pâne ect. și prin urmare au lipsă de cucuruz și grâu — cred a fi cu scop — décă voiŭ arăta că și acest pămênt pietros și neproductiv încă se póte schimba în productiv și bogat.

La acest scop însĕ numai așa vom ajunge, décă vom avé cunoscințele de lipsă.

Cel mai de lipsă și mai însemnat lucru pe care economii noștri trebue sĕ'l cunóscă, este *gunoirea* pămêntului, căcĭ observat'a orĭ și cine, că décă dintr'un sac plin în tótă ḑiua iai și numai câte un pumn și îndĕrĕpt nu mai pui, cu timpul ajungĭ la fund. Așa și cu pămêntul. Partea productivă în urma desei folosințe slăbesce atât de mult, încât chiar și după observările celor bĕtrâni și mai puțin pricepuțĭ s'a aflat, că la urmă nu mai e în stare a da nicĭ o ródă. Au observat apoi ómenii, că după-ce au părăsit și nu l'au mai folosit cât-va timp, locul acela a devenit ér fructifer. Acuma însĕ ómenii îs mai mulțĭ ca mai înainte și după ce dările și poftele ómenilor s'au înmulțit, ér locul a rĕmas tot același — ómenii mai deștepțĭ în urmă au ajuns la resultatul, că pentru a se puté folosi pămêntul în continu și încă cu folos, e de lipsă ca pămêntului sĕ i se deie o putere, sĕ se ajute și anume prin gunoire, despre ce mai întâiu s'au convins prin aceea, că astupând un grăunte de cucuruz în un loc sec și rece și altul în baliga unui animal, au observat, că cel din locul cel sec a crescut mic și nu a produs mai nimic, ér cel din baligă nu numai că a crescut cu mult mai mare și mai frumos, ci a produs cu mult mai mult, mai frumos și mai bun.

Deși cred, că toțĭ economii noștri sciu, că ce e gunoiul, cu tóte acestea pe scurt am sĕ le arĕt, că nu este numai un fel de gunoiŭ și anume gunoiul de animale pe care îl cunosc ei, ci mai sunt încă și alte soiurĭ de gunoiu și anume:

1. Gunoiul vegetal, produs din plante.
2. Gunoiul mineral, produs din mai multe soiurĭ de pămênt.
3. Gunoiul mestecat séu făcut din tot felul de rĕmășițe (aruncăturĭ).
4. Gunoiul animal, care e din baligile animalelor și din părțile putreḑite ale trupurilor lor.
5. Gunoiul curgĕtor (licuid).

Nu voiŭ face descrierea însușirilor tuturor acestor soiurĭ de gunoiu, căcĭ nĭ-ar trebui timp prea lung ca sĕ mĕ putețĭ asculta, ci cu acésta

ocasiune mĕ voiŭ mărgini numai la gunoiul animalic.

Cred că fie care trecênd printr'o comună séu alta a observat pe lângă grajdurile economilor noştri câte o grămăjóră de gunoiu aruncată de o bate vênturile, ploile şi vremile de primăvara până iérna, ér în alte locurĭ gunoiul e împrăsciat până pe din 'naintea caselor, aruncat şi rimat de porcĭ şi rîcăit de găinĭ.

Şi ce cugetaţĭ, că aceia lucră înţelepţesce? Nu! De sigur că nu, căcĭ ei aşa sĕ vede că nu sciu că: „*Gunoiul este baia de aur a economului*“. Şi ce cugetaţĭ, óre de ce o fac ómenii noştri acésta? Numai pentru că aşa au pomenit, — aşa au vĕḑut la părinţĭ şi moşii lor, carĭ aşa au pomenit şi învĕţat de la moşĭ de strămoşii lor. Eĭ au învĕţat rĕu şi orbesce se ţin de învĕţătura moştenită, fără de a sci, că au rĕmas îndărăptul altor popórĕ, fĕr de a avé cunoscinţe că a trecut timpul de a face cum făceau părinţii lor. E timpul, decĭ, ca şi economul nostru sĕ ajungă la cunoscinţă, precum în tóte, aşa şi cu lucratul pămêntului în genere şi în specie cu păstratul şi folositul gunoiului, care este factorul principal în economie.

Mai de mult economii noştri credeau, că pămêntul numai atuncĭ produce când vrea Dumneḑeu. ér atuncĭ când nu producea, ḑiceau că e bătaia lui Dumneḑeu pe capul lor. Ei o ḑiceau acésta fără de a sci, că nu e destul numai sĕ arĭ şi sĕ samenĭ şi apoi punêndu-'ţĭ încrederea în voia lui Dumneḑeu sĕ-'ţĭ laşĭ locul negles, neînmulţindu-ĭ puterile şi ne îmbunătăţindu'l prin gunoire.

Cum ḑic, au trecut vremile de demult, decĭ e de lipsă, ca sĕ facem şi noi Românii, ce fac alţii, ca d. e Germanii, Sacsonii, Francesii, Belgii, Holandesii, unde de şi locurile sunt mai slabe ca ale nóstre, totuşĭ produc mai mult şi mai bine, căcĭ ei locul lor nicĭ când nu şi l'au negles lăsându-'l în scirea Domnului de tómna până primăvara şi din cules până 'n arat, fără de a se mai abate pe la el, precum făceau ai noştri şi precum fac unii chiar şi în ḑiua de aḑĭ.

Pentru a avé şi noi locurĭ bune şi roditóre, trebuie sĕ ne îngrijim de îmbunătăţirea păturei roditóre, gunoind-o după cum se pretinde şi cu ce se poftesce, căcĭ nu e tot una a gunoi un pămênt pietros séu humos, nicĭ a gunoi cu gunoiu de vite cornute séu cu de oĭ.

(Va urma.)

Plugul cu abur.

(Invenţiune românéscă).

Dumineca séra d-l general *Pascu* a ţinut la societatea agrară din Bucurescĭ o conferinţă asupra plugului cu abur inventat de d-sa şi brevetat deja atât în Europa, cât şi în America. Conferenţiarul a enumĕrat mai întâiŭ sistemele de plugurĭ întrebuinţate aḑĭ la arătură şi venind la plugul d-sale a spus, că primul plug inventat de d-sa şi construit la Berlin a fost găsit la prima probă făcută lângă capitala Germaniei prea greu.

Adus în România şi pus la încercare la ferma Laza, s'a găsit că sistemul e bun, dér că e nevoe sĕ fie mai uşor pentru a-l duce mai lesne înapoi şi a face arătura curentă.

Dându-şĭ ostenéla spre a rĕspunde acestor cererĭ, d-l gen. Pascu a ajuns la construirea plugului de aḑĭ, care póte fi tras de doi cai séu doi boi şi nu cântăresce mai mult de 770 kgr.

Cu acest plug d-sa a făcut experienţă pe moşia d-lui Marghiloman din Buzĕu. Plugul a fost tras de doi cai de trăsură cu care a şi făcut drumul din Buzĕu la moşie.

Resultatul a fost, că în o jumĕtate de oră a făcut *doue mii metri pătraţĭ de arătură*, acésta s'a găsit fórte bună şi brazda fără bolovanĭ, ér conducerea plugului cât sĕ póte de practică.

Plugul d-lui general Pascu póte ara patru hectare pe ḑi şi acésta fără multă cheltuială; *11* lei hectarul în loc de 20 cât costă aḑĭ pe d-l Marghiloman cu plugul cu basculă.

Conferenţiarul a arătat apoi desavantagiile plugului basculant şi a dovedit, că cu sistemul d-sale tótă forţa maşinei este întrebuinţată efectiv la arat, graţie uşurimei plugului sĕu faţă de cele duble basculante.

Sistemul d-sale de plug cu locomotivă între douĕ plugurĭ, carĭ le acţionéză pe rênd şi dusul lor îndĕrĕt la capĕtul brazdei prin câte o cotigă specială trasă de doi cai, póte fi decĭ considerat cu mult mai bun.

D-l general Pascu a spus în urmă, că plugul d-sale are o iuţélă de 7—7 jum. kilometri pe óră, şi că tinde sĕ înlocuéscă şi plugurile de aḑĭ şi maşina de treer, el putênd fi întrebuinţat şi la arat şi la treerat.

Incheind d-sa şĭ-a exprimat speranţa, că marii agricultorĭ din România, convingêndu-se de superioritatea plugului sĕu faţă de celelalte, se vor grăbi sĕ-l adopte în chiar interesul lor.

Din înţelepciunea popórelor.

O scriitóre germană acum patruzecĭ de anĭ s'a apucat s'adune şi sĕ sistemiseze proverbiile din aprópe de o sută de limbĭ: a luat un proverb ca temă şi apoi a îngrămădit pe lângă el proverbele care exprimă acelaşĭ gând de la tóte neamurile. E interesant în câte mii şi mii de chipurĭ trateză feluritele popóre aceeaşĭ idee în proverbii, fie-care după felul sĕu de a fi şi de a gândi.

Unul dintre capitole adună proverbiile carĭ constatéză adevĕrul, că firea lucrurilor e neschimbătóre, că „*sângele apă nu se face*“. Proverbul acesta îl are şi autórea, dér la alt capitol, şi-l dă ca albanez nu ca românesc. Frumos e pentru noi, că în capul acestui capitol pune un proverb românesc, pe care-l găsesce ca cel mai potrivit dintre tóte câte le-a adunat. Adevĕrat e, că l'a tradus aşa de rĕu, încât a trebuit se-mĭ bat capul până sĕ sciu care este. Ea dice: „natura n'are vindecare“, însĕ proverbul la care s'a gândit autórea e: „*nĕravul din fire n'are lecuire*“. Afară de acesta, care e pus — cum spusesem — în fruntea tuturor şi care într'adevĕr exprimă mai limpede ideia întregului capitol, autórea n'are alte proverbe româneştĭ în capitolul acesta, pentru-că unul: „raţa sĕlbatică nu se dă îmblândită“ pe care-l dă ca românesc e, sĕ vede din greşală dat ca al nostru, pentru-că cel puţin eu unul nu sciu sĕ existe în poporul românesc.

Proverbul „ce se naşte din pisică şórecĭ mănâncă“ îl are, şi-l arată ca italian şi ca albanez. Acest proverb cunoscut în literatura nóstră şi dat de scriitorul Filimon chiar ca al doilea titlu al romanului sĕu „Ciocoii vechi şi noi“, nu cred nicĭ eu că este al poporului nostru, ci e introdus de scriitorĭ. Se póte că e albanez.

Brósca nu se lasă de orăcăit, séu gâsca nu se lasă de gâgăit, séu pisica nu se lasă de prins şórecĭ — acestea sunt proverbe daneze. Brósca nu-şĭ lasă balta, dice Englesul, ér Francesul: óia beheieşte tot într'acelaşĭ fel. Mai frumósă e vorba Danezului: Brósca pune-o şi pe tron de aur că tot o sĕ sară în mlaştină, ér Persianul ḑice: Dă-i cerşitorului tótă bogăţia lumii că tot va umbla după pomană. Acest proverb îmĭ aduce aminte de altul din literatura sanscrită, pe care autórea nu-l are: Cânele fă-l împĕrat şi-l îmbracă în profiră, că tot va căuta tălpi de cismă prin gunóie. Un proverb al Talmudului: Légă şi mărgăritare de gâtul porcului, că tot se va tăvăli prin noroiŭ. Turcul ḑice: Barza se nasce şi pere cu lac! lac! (din cioc). Mielule, mielule, asta e rugăciunea de tóte ḑilele a lupului, — dice Danezul, ér negrii din coloniile engleze: Eu sunt corb şi de stau pe cracă fac cra, şi de mĕ dau jos fac tot cra! Cânele cu códa tăiată tot câne a rĕmas, ḑice Italianul de cei ce-şĭ schimbă felul vieţii, ca şi Latinul cu: Lupul îşĭ schimbă pĕrul dér nĕravul nu. Acest din urmă proverb e cunoscut cu puţină variaţie de tóte popórele Europei. Lituanul dice: Haina e schimbată, dér sluga e tot ea. Olandezul: Lupul îmbĕtrânesce, dér nicĭ prin gând nu-i dă sĕ se facă mai cuminte; séu despre unul: s'a potolit şi el ca lupul bĕtrân, ceea-ce e una cu cotoiŭ călugărit. Vorba Rusului: Când năpârleşte nepârca tot într'o piele de şarpe se vâră, séu a Italianului: Vulpea îşĭ pierde blana, dér nu şi pĕcatele. Ér Norvegianul: Lupul îşĭ cască gura după miel sĕ-l prindă chiar şi când îi ese sufletul.

Firea se moştenesce din neam în neam pentru-că aşchia nu cade departe de pom. Bine ḑice Rusul: Uliul n'are nevoe sĕ-l înveţĭ cum sĕ smulg penele, séu: ce se nasce din lupóie o s'alerge după óie; ér Litvanul: Cine arată lupului drumul prin pădure? séu şi aşa: Cerşitorul şi lupul îşĭ găsesc singurĭ drumul. Ér Finlandezul: Ce te-apucĭ sĕ înveţĭ câinii cum sĕ latre! Pentru-că ce se nasce din găină cotcorogesce — o vorbă a multor neamurĭ — şi vorba Francesului: un copoiŭ bun n'aşteptă sĕ-l înveţĭ cum sĕ vîneze, séu iepurile nu trebue sĕ mérgă la şcólă ca sĕ ştie cum sé ródă varza, dice Rusul, şi tot el cu mult umor: brósca nu-şĭ învaţă din psaltire cântecul (adecă n'are nevoe de învĕţătură). Caprele nu fată oi, dice Negrul din Africa; vulturul nu scóte turturele, dice Italianul, ér Flamanzii: Sălciile nu fac persicĭ. Acésta îmĭ aduce aminte de proverbialele nóstre versurĭ: Când o face plopul pere şi răchita vişinele. Rusul: nu poţĭ culege nucĭ din alun; ér Danezul: Ce cauţĭ strugurĭ pe măceş? séu: scutură plopul cât vrei că no sĕ cadă nucĭ. Olandezul o cam schimbă: Din cireşĭ nu scuturĭ vacĭ, o vorbă care dovedesce despre ocupaţiunea lor principală: creşterea vacilor, vestite ca şi cele de Elveţia. Cu haz e proverbul Flamandilor: Dovlécul nu scie ce sunt lămâile. Albanezul ḑice: Cine-mĭ spune cum sĕ fac copac din cimbru?

Fie-care cu ale sale. De aceea orĭ cât s'ar întinde cânele, leu tot nu se face. Danezul dice: Ce aştepţĭ ca sĕ cânte broscoiul ca privighitórea? Şi tot el: De pe măgar nu poţĭ tunde lână, séu şi: Scrófa nu cântă ca sticletele. Ér Litvanul: De la ţap nicĭ lână nicĭ lapte. Ér Persianul cu mai multă filosofie: N'aştepta răcoréla de la ardeiul iute şi nicĭ omenie de la porcul de câne. Arşiţa nu-ţĭ stâmpără setea, dice Englezul, şi din doniţa cu apă nu poţĭ scóte bere.

G. Coşbuc.

Sfaturĭ.

Vinurĭ îngheţate.

In fie care, an negustorii de vinurĭ capătă observaţii din partea muşteriilor lor că vinurile ajung la destinaţie nu tocmai limpeḑĭ. Acésta se întâmplă din pricina frigului, şi mai ales când vinul e supus la brusce, schimbărĭ de temperatură; astfel de pildă, când vinul a stat la căldură în pivniţă şi apoi e scos de odată la frig şi pus la un drum lung.

Décă schimbarea de temperatură se face în mod repetat, atuncĭ vedem pe păreţii butoiului, séu pe fundul sticlelor cristale de acid tartaric, carĭ se aşéḑă fără a turbura vinul. Décă însă schimbarea de temperatură a fost bruscă, atuncĭ se formeză în vin cristale forte fine de acid tartaric, carĭ nu se aşaḑă ci plutesc în vin şi-l turbură.

Astfel de schimbărĭ se întâmplă şi la vinurile vechĭ, nu numai la cele tinere, fără ca prin acésta calitatea vinului sĕ sufere.

Turburéla vinului dispare imediat ce vinul e pus la un loc cald şi acidul tartaric se topesce din nou în vin.

Décă însĕ frigul a fost atât de mare în cât vinul a îngheţat, atuncĭ după desgheţare vinul capătă un gust deosebit, ca de vin vechiŭ. Părţile separate la îngheţare, în cea mai mare parte acid tartaric şi substanţe albuminóse, turbură vinul când se topesc. Totuşĭ vinul se limpezesce mai târḑiŭ de la sine.

Décă nu vrem séu nu putem aştepta limpeḑirea vinului, putem sĕ-l limpeḑim prin filtrare séu prin diferitele mijlóce de clarificare cunoscute. In acest cas putem pune vinul imediat în consumaţie.

Faptul că vinurile se turbură lesne iarna e fórte neplăcut pentru vînḑĕtorii de vinurĭ, de óre-ce muşterii ar putea crede că vinul nu e bun. Pentru acest motiv e bine ca negustorii sĕ şĭ prevină muşterii, că vinul se póte turbura din causa frigului, dér că acesta nu-i strică calitatea şi că mai târziu vinul se limpeḑesce de la sine.

MULTE ŞI DE TÓTE.

Impăratul Rudolf ca Judecător.

In Nürnberg un comerciant se presintă înaintea împăratului cu o plângere în contra unui birtaş. „Eu am' dat în păstrare birtaşului o pungă de piele, plină cu aur şi acuma négă cu insolenţă primirea aurului şi nu mai voeşte sĕ mi-o dea înapoi!“

Când birtaşul, un om stimat în Nürnberg, apărù înaintea împăratului, în aceeaşĭ di cu alţĭ deputaţĭ ai oraşului se întreţinu Rudolf; şi cum era el afabil faţă de toţĭ întrebà pe birtaş de asemenea de nume, profesiune şi familie. Apoi el continuă aprópe astfel: „Uite, tu ai o pălărie nouĕ superbă, cum n'am avut nicĭ odată. Cum ar fi décă noi am schimba? Tu primeşti de sigur numai o pălărie veche, însă pălăria împăratului, şi eu capĕt cu acéstă ocasiune o pălărie nouĕ, care nu mĕ costă nicĭ o para.

Natural birtaşul conveni la schimbare şi Rudolf şi puse pe cap pălăria schimbată cu plăcere. Apoi eşi afară şi trimise pe un burghez la femeea birtaşului, care îi arăta pălăria bărbatului ei şi ḑise: „D-ta veḑĭ acuma, de la cine viu. D-ta trebue sĕ-mĭ dai pentru proprietarul acestei pălării numai decât punga cea de piele cu aurul“. Femeia fără sĕ presimtă nicĭ o viclenie dădù fără reflexiune punga. Când împĕratul primise punga, întrà cu pălăria ér în sală. Comerciantul păgubit fù chemat şi trebui sĕ repeteze plângerea, birtaşul însĕ nega cu încăpăţinare. Atuncĭ scóse Rudolf punga şi întrebà cu o privire seriósă privind pe birtaş: „Cunoştĭ tu acéstă pungă? Atuncĭ se sperie hoţul cumplit, cădù în genunchĭ şi-l rugà de iertare, el trebui însĕ sĕ expieze viclenia în spânzurătóre.

* * *

Dumneḑeu pedepsesce pe ómenii nelegiuiţĭ, pe carĭ nu-i mai toleréză pe pămênt din causa mişeliilor nenumĕrate. Se indignéză şi el atuncĭ îi dă pe mâna judecătorilor carĭ îi pedepsesc conform cu legea.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureşianu.**
Redactor responsabil **Traian H. Pop.**